

VODOHOSPODÁRSKY SPRAVODAJCA

1 – 2 / 2025 odborný časopis pre vodné hospodárstvo a životné prostredie

Minuloročné povodne
sme úspešne
zvládli

Aktuálne vydanie a archív časopisu nájdete po naskenovaní QR kódu tu:

© Vodohospodársky spravodajca
odborný časopis pre vodné hospodárstvo a životné prostredie / ročník 68

Vydavateľ: Združenie zamestnávateľov vo vodnom hospodárstve na Slovensku, Nábr. arm. gen. L. Svobodu 5, 812 49 Bratislava, IČO: 30 841 721,
tel.: +421 (0)2 59 343 336, www.zzv.sk

Redakcia: Nábr. arm. gen. L. Svobodu 5, 812 49 Bratislava, tel.: +421 (0)2 59 343 336,
mobil: +421 918 937 650, e-mail: marian.bocak@vvb.sk

Redakčná rada: Ing. Marián Bocák, Ing. Ingrid Grundová, Ing. Martina Hruzová, Ing. Michal Kirchner, PhD.,
Ing. Danica Lešková, PhD., Ing. Vladimír Novák, Ing. Jana Poárová, PhD.

Dátum vydania: január 2025

Zodpovedný redaktor: Ing. Marián Bocák

Jazyková redaktorka: Mgr. Lucia Chynoranská

Grafické spracovanie a tlač: Polygrafické centrum, www.polygrafcentrum.sk

Príspevky sú recenzované.

Ďalšie šírenie článkov alebo ich častí je dovoľené iba s predchádzajúcim súhlasom vydavateľa.

Pravidlá písania do Vodohospodárskeho spravodajcu nájdete na www.zzv.sk

Informácie o spracovávaní osobných údajov, poskytované podľa čl. 13 a 14 Nariadenia, nájdete na stránke www.zzv.sk

Evidenčné číslo: EV 3499/09

ISSN: 0322-886X

**Ctené dámy,
vážení páni, kolegyne,
kolegovia, milí čitatelia,**

som rád, že mám tú príležitosť prihovoriť sa vám všetkým práve v tomto čísle Vodohospodárskeho spravodajcu, ktoré vychádza začiatkom roka, pretože mi to poskytuje priestor nielen na poďakovanie sa všetkým, ktorí sa podieľali na implementácii opatrení a plnení úloh realizovaných v roku 2024, ale aj na naznačenie aktivít, očakávaných v nadchádzajúcom období. Veľká vďaka za možnosť opätovného čítania nášho obľúbeného časopisu patrí ako vedeniu rezortu životného prostredia Slovenskej republiky, tak aj Združeniu zamestnávateľov vo vodnom hospodárstve na Slovensku.

Dovoľte mi teda poďakovať sa všetkým zamestnancom sekcie vôd a aj spolupracujúcim sekciám MŽP SR, ktorí v roku 2024 plnili úlohy tak, ako to vyplynulo z Plánu hlavných úloh MŽP SR na rok 2024 a Plánu legislatívnych úloh MŽP SR na rok 2024, a ktorí zároveň zabezpečovali jednotlivé úlohy v súlade s organizačným poriadkom MŽP SR. V praxi to okrem iného znamenalo, že mali na starosti činnosti v rámci metodického riadenia, usmerňovania a kontroly štátnych podnikov SVP, š. p., VV, š. p. a rezortných ústavov VUVH a SHMU.

Ďalej by som sa chcel poďakovať aj všetkým štatutárom rezortných štátnych podnikov a ústavov, ako aj nimi riadeným zamestnancom, ktorí zabezpečovali riadne plnenie úloh tak, ako boli schválené v Konceptiách rozvoja štátnych podnikov SVP, š. p. a VV, š. p. na roky 2024 – 2026, resp. podľa schválených Plánov hlavných úloh VUVH, SHMU, ale aj ŠGUDŠ na rok 2024, a to v rozsahu, v akom boli finančne zabezpečené podľa kontraktov, uzavretých medzi nimi a MŽP SR.

Z konkrétnych úloh na národnej úrovni, ktoré sme spoločne realizovali, by som si dovoľil vyzdvihnúť niekoľko noviel príslušnej legislatívy, či už ide o novelu vodného zákona vo vzťahu k problematike tepelných čerpadiel alebo stanovenia postupu na vyriešenie otázky vlastníckych vzťahov pozemkov pod vodnými stavbami, alebo o novelu zákona o vodách a s ňou súvisiace nariadenie vlády, ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a ďalšie podrobnosti, súvisiace so spoplatňovaním užívania vôd. V príprave je novela zákona o vodách, v ktorej sa okrem iného budú riešiť aj otvorené otázky z oblasti sedimentov, studní, pozemkov pod vodnými tokmi a technicko-bezpečnostného dohľadu nad vodnými stavbami a ďalšie. Pokračuje tiež diskusia k príprave prípadnej novely zákona o rybárstve a súvisiacich vykonávacích predpisov. Ďalej by som vyzdvihol plnenie úloh, ktoré súvisia s implementáciou opatrení, vyplývajúcich zo strategických, koncepcných a plánovacích materiálov, najmä *Vodného plánu, Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií SR, Plánu manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach SR a Konceptie vodnej politiky SR 2030*. Zároveň sa pracovalo napr.

na aktualizácii uvedených dokumentov, ale aj na príprave Plánu budovania verejných vodovodov a verejných kanalizácií SR v súčinnosti s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Na bilaterálnej úrovni by som ako splnomocnenec vlády SR pre spoluprácu na hraničných vodách so susednými štátmi rád vyzdvihol a poďakoval všetkým, ktorí ste sa ako členovia delegácií, vedúci a členovia slovenských častí príslušných pracovných skupín, ale aj prizvaní experti, podieľali na plnení úloh, vyplývajúcich z rokovania Komisií pre hraničné vody so susednými štátmi, ktoré boli zriadené podľa príslušných medzivládnych dohôd a medzištátnej zmluvy.

V neposlednom rade by som sa ako vodný a morský riaditeľ SR rád poďakoval všetkým, ktorí zabezpečovali plnenie úloh, vyplývajúcich zo spoločnej implementačnej stratégie pre implementáciu *Rámцovej smernice o vode (CIS 2025-2027)*. Zároveň vám ďakujem za aktivity, ktoré ste vykonávali v rámci prioritných oblastí, najmä Prioritnej oblasti PA 4 – ochrana kvality vôd Európskej stratégie pre dunajský región, pri ktorej je Slovenská republika prostredníctvom VUVH spolukoordinátorom spolu s kolegami z Maďarska.

Osobitné poďakovanie odo mňa ako prezidenta ICPDR (Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja) za rok 2024 patrí všetkým, ktorí plnili jednotlivé úlohy ako členovia príslušných expertných a účelových skupín ICPDR. Nedá mi nepripomenúť, že Slovenská republika mala tú česť predsedáť ICPDR práve v roku 2024, v ktorom sme si pripomenuli 30. výročie podpisu *Dohovoru o ochrane vôd Dunaja* (29. júna 1994) a 20. výročie osláv Dňa Dunaja. Predošlé predsedníctvo v ICPDR sme mali v roku 2009 a najbližšie nás čaká až v roku 2039.

Nakoľko bol rok 2024 pre Slovenskú republiku špecifický okrem iného aj z pohľadu optimalizácie ľudských zdrojov vo verejnej službe, ktorá vyplynula z požiadavky konsolidácie finančných prostriedkov, dá sa predpokladať, že nás čaká náročný rok 2025 vo vzťahu k narastajúcemu množstvu pracovných úloh, ktorých plnenie budeme musieť zabezpečovať s nižším počtom zamestnancov, čo si vyžiada aj optimalizáciu príslušných procesov.

Nakoľko mi tento úvodný príhovor neposkytuje dostatočný priestor, pevne verím, že sa na podrobné vyhodnotenie všetkých úloh nájde priestor v niektorom z ďalších čísel časopisu formou samostatného príspevku.

Na záver Vám všetkým prajem úspešný rok 2025 tak v pracovnom, ako aj súkromnom živote.

**Ing. Vladimír Novák,
generálny riaditeľ sekcie vôd
Ministerstva životného prostredia SR**

Z konkrétnych úloh na národnej úrovni, ktoré sme spoločne realizovali, by som si dovoľil vyzdvihnúť niekoľko noviel príslušnej legislatívy, či už ide o novelu vodného zákona vo vzťahu k problematike tepelných čerpadiel alebo stanovenia postupu na vyriešenie otázky vlastníckych vzťahov pozemkov pod vodnými stavbami, alebo o novelu zákona o vodách a s ňou súvisiace nariadenie vlády, ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a ďalšie podrobnosti, súvisiace so spoplatňovaním užívania vôd. V príprave je novela zákona o vodách, v ktorej sa okrem iného budú riešiť aj otvorené otázky z oblasti sedimentov, studní, pozemkov pod vodnými tokmi a technicko-bezpečnostného dohľadu nad vodnými stavbami a ďalšie. Pokračuje tiež diskusia k príprave prípadnej novely zákona o rybárstve a súvisiacich vykonávacích predpisov. Ďalej by som vyzdvihol plnenie úloh, ktoré súvisia s implementáciou opatrení, vyplývajúcich zo strategických, koncepcných a plánovacích materiálov, najmä *Vodného plánu, Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií SR, Plánu manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach SR a Konceptie vodnej politiky SR 2030*. Zároveň sa pracovalo napr.

Foto na 1. a 4. strane obálky: B. Molnár
2. a 3. strana obálky: B. Molnár

3 Úvodník Editorial V. Novák

5 Povodne v septembri 2024 z pohľadu Ústrednej povodňovej komisie Floods in September 2024 from the perspective of the Central Flood Commission V. Novák, J. Šiatkovský

8 Povodne v západnej časti Slovenska v roku 2024 z pohľadu SLOVENSKÉHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, štátneho podniku Floods in the western part of Slovakia in 2024 from the perspective of the SLOVAK WATER MANAGEMENT ENTERPRISE, state enterprise Kolektív autorov

16 Aj vodný živel môže byť pre štát prospešný Even the water element can be beneficial for the state Š. Polhorský, M. Bocák

19 Povodne v roku 2024 z pohľadu Slovenského hydrometeorologického ústavu Floods in 2024 from the perspective of the Slovak Hydrometeorological Institute D. Lešková

26 Povodňová situácia 2024 v kontexte činnosti Výskumného ústavu vodného hospodárstva Flood situation 2024 in the context of the activities of the Water Management Research Institute P. Molda

27 Prvý historický krok pri rekonštrukcii gabčíkovskej vodnej elektrárne The first historic step in the reconstruction of the Gabčík hydropower plant Kolektív autorov

33 Aktuálny stav rokovaní k otázke Sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros The current state of negotiations on the issue of the Gabčíkovo- Nagymaros water works system P. Molda

36 Zhodnotenie roka v novom Gabčíkovom sade Evaluation of the year in the new Gabčík orchard M. Bocák

Povodne v septembri 2024 z pohľadu Ústrednej povodňovej komisie

Ing. Vladimír Novák,
generálny riaditeľ sekcie vôd Ministerstva životného prostredia SR

Ing. Juraj Šiatkovský,
riaditeľ odboru manažmentu povodí, sekcia vôd MŽP SR

Jarovecké rameno počas septembrovej povodňovej situácie

Ústredná povodňová komisia bola zriadená v zmysle § 22 ods. 3 písm. a) zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami ako poradný a výkonný orgán vlády Slovenskej republiky na úseku ochrany pred povodňami.

Komisia v zmysle Štatútu Ústrednej povodňovej komisie, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 654/2015 zo dňa 2.12.2015, plní úlohy pri ochrane pred povodňami podľa § 27 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov, koordinuje a kontroluje prípravu a vykonávanie preventívnych opatrení ústredných orgánov štátnej správy, okresných úradov v sídle kraja, okresných úradov, vyšších územných celkov a obcí na úseku ochrany pred povodňami s cieľom znížiť povodňové riziko a minimalizovať povodňové škody, riadi a kontroluje vykonávanie činností pri

ochrane pred povodňami na hraničných vodách, zabezpečuje prostredníctvom poverených osôb riešenie technických otázok a hospodárskych otázok hraničných vôd a spolupracuje s orgánmi Českej republiky, Maďarskej republiky, Poľskej republiky, Rakúskej republiky a Ukrajiny pri vykonávaní opatrení na ochranu pred povodňami na hraničných vodách na základe medzištátnych zmlúv o hraničných vodách.

Komisia sa skladá z predsedu, podpredsedu a ostatných členov. Predsedom komisie je minister životného prostredia Slovenskej republiky a podpredsedom minister vnútra Slovenskej republiky. Predseda komisie zároveň vymenováva ďalších členov komisie. Tími sú podľa Štatútu niektorí ministri vlády Slovenskej republiky, a to minister dopravy, minister financií, minister hospodárstva, minister obrany,

Prehliadka splnomocnencov vlády SR (Ing. Novák) a vlády ČR (Mgr. Záruba) pre spoluprácu na hraničných vodách počas povodní

Povodňová situácia na západnom Slovensku

minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, minister práce, sociálnych vecí a rodiny, minister zahraničných vecí a európskych záležitostí, minister zdravotníctva a tiež predseda Správy štátnych hmotných rezerv a hlavný hygienik Slovenskej republiky. Podľa článku 3 štatútu je tajomníkom komisie riaditeľ odboru ministerstva vecne príslušného k zabezpečovaniu ochrany pred povodňami, ak predseda komisie nerozhodne o jeho menovaní podľa článku 5 ods.1 písm. e), čo je riaditeľ odboru manažmentu povodí a ochrany pred povodňami.

Svoju činnosť vykonáva komisia na rokovaníach, ktoré zvoľáva predseda komisie podľa potreby a povahy povodňovej situácie na príslušných hraničných úsekoch vodných tokov alebo povodňovej situácie na príslušných územiach, ktoré presahujú územný obvod kraja.

Podľa § 27 ods. 6 zákona o ochrane pred povodňami Ústredná povodňová komisia zriaďuje technický štáb ako svoj odborný a výkonný orgán. Vedúcim technického štábu je v zmysle štatútu generálny riaditeľ sekcie ministerstva vecne príslušnej k zabezpečovaniu ochrany pred povodňami, čo je sekcia vŕd. Ďalšími členmi technického štábu sú odborní pracovníci ministerstiev a iných orgánov a organizácií.

Technický štáb plní úlohy podľa pokynu komisie, navrhuje komisii vyžiadať pomoc ďalších záchranných zložiek pri výkone opatrení na ochranu pred povodňami, navrhuje komisii mimoriadnu manipuláciu na vodných stavbách v čase nebezpečenstva povodne, počas povodne a pri odchode ľadov a zamýšľané uvoľňovanie ľadových celín a zátaras výbušninami. Plní aj ďalšie úlohy podľa aktuálneho vývoja povodňovej situácie.

Stav hladiny Dunaja pri Karloveskej zátokke počas septembrových povodní

POVODŇOVÁ SITUÁCIA NA ÚZEMÍ SLOVENSKA V SEPTEMBRI 2024

Na základe predpovedí extrémnych zrážok a v ich dôsledku hroziacich povodňových udalostí v strednej a východnej Európe bolo ministrom vnútra zvolané zasadnutie Krízového štábu MV SR dňa 12.9.2024 o 9:30 v priestoroch Záchranej brigády HaZZ v Malackách. Zasadnutia sa okrem členov Krízového štábu zúčastnili aj podpredseda vlády a minister životného prostredia SR a predseda Ústrednej povodňovej komisie, generálny tajomník služobného úradu MŽP SR, tajomník Ústrednej povodňovej komisie, vedúci Technického štábu Ústrednej povodňovej komisie, zástupcovia SLOVENSKEHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, š. p., a Slovenského hydrometeorologického ústavu.

V rámci rokovania minister životného prostredia SR a predseda Ústrednej povodňovej komisie informoval, že v prípade potreby zvolá Ústrednú povodňovú komisiu v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a Štatútu Ústrednej povodňovej komisie.

Na základe posúdenia hydrologickej situácie a prognóz vývoja bolo stanovené rokovanie ÚPK na 13.9.2024 o 10:00 v Klientskom centre, Bratislava, na Tomášikovej ulici.

Ďalšie zasadnutia sa uskutočnili v dňoch 14.9.2024 o 9:00, 15.9.2024 o 9:45 a o 19:00 a 16.9. 2024 o 11:30 na Prezídium Policajného zboru SR na Račianskej ulici v Bratislave.

Na zasadnutiach komisie bola na základe informácií, poskytnutých HaZZ, PZ, OZ SR, SVP, š.p., SHMÚ a ďalších, vyhodnocovaná aktuálna situácia, ďalej prognóza na ďalšie dni, vykonané opatrenia za uplynulé obdobie a problémy, ktoré

sa vyskytli, a boli prijaté opatrenia na zabezpečenie prostriedkov a síl, potrebných na výkon povodňových záchranných prác a povodňových zabezpečovacích prác.

Na rokovaní dňa ÚPK dňa 16.9.2024 bolo po posúdení situácie dohodnuté, že ďalšie rokovanie sa uskutoční iba v prípade potreby. Vzhľadom na zlepšenie hydrologickej situácie, ako aj predpovede počasia už ďalšie rokovania ÚPK neboli potrebné.

V nadväznosti na povodňovú situáciu sa dňa 16. septembra 2024 uskutočnilo na Úrade vlády SR v Bratislave mimoriadne rokovanie vlády SR. Na rokovaní boli poskytnuté informácie k aktuálnej povodňovej situácii, a to podpredsedom vlády a ministrom životného prostredia, ministrom vnútra, štátnym tajomníkom Ministerstva obrany SR, ministrom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie a ďalšími účastníkmi, prizvanými na rokovanie.

Povodeň zasiahla hraničné vodné toky Dunaja a Moravy, kde bolo výrazné zvýšenie vodných hladín spôsobené dotokmi z územia Rakúska a Českej republiky, ako aj územie západného Slovenska (najmä v podhorí Malých Karpát) a Kysúc, kde boli povodne spôsobené intenzívnymi zrážkami.

Priebeh povodňovej situácie na západnom Slovensku v septembri 2024 preukázal pripravenosť záchranných zložiek, ako aj ozbrojených síl SR a SVP, š. p., a ďalších orgánov a organizácií na zvládanie povodňových situácií. Problémy, ktoré sa vyskytli, je potrebné analyzovať a prijať opatrenia na ich elimináciu.

Povodne v západnej časti Slovenska v roku 2024 z pohľadu SLOVENSKÉHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, štátneho podniku

Kolektív autorov SLOVENSKÉHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, štátneho podniku

JÚNOVÁ POVODŇOVÁ SITUÁCIA

Povodňová aktivita v júni 2024 bola spôsobená intenzívnymi a výdatnými zrážkami na hornom úseku povodia Dunaja v Nemecku, následkom čoho vzrástla hladina Dunaja, ktorá spätným vzduťím ovplyvnila aj prítoky Dunaja. K tomu sa v menšej miere pridali zrážky v Rakúsku, Českej republike a na Slovensku. Zvýšenie hladín vnútorných vôd (na prítokoch Moravy a v kanálovej sieti pozdĺž Dunaja), v kombinácii s vysokou hladinou na dolnom úseku Moravy a na Dunaji, neumožnili na niektorých úsekoch gravitačné odtokanie vnútorných vôd. Predpovede pre Dunaj uvádzali možné dosiahnutie vodných hladín, zodpovedajúcich II. stupňu povodňovej aktivity. Na čerpacích staniciach bol vyhlásený II. stupeň povodňovej aktivity a začalo prečerpávanie vnútorných vôd:

- na ČS Devínska Nová Ves – 4.6.2024
- na ČS Zohor – 4.6.2024

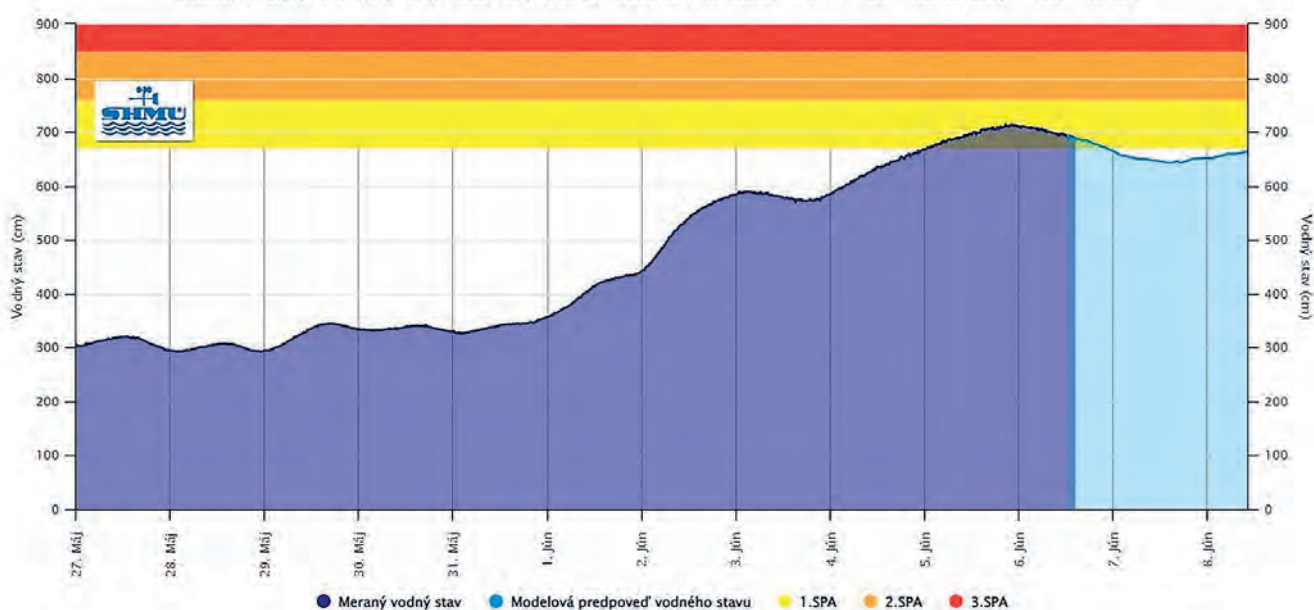
- na ČS Aszód – 6.6.2024
- na ČS Klúčovec – 11.6.2024

Na Dunaji bola situácia relatívne pokojná, no pre stúpajúcu hladinu bolo nevyhnutné dňa 5.6.2024 zabezpečiť uzatvorenie vjazdu do prístavu Komárno pomocou zátvorného objektu. Na dolnom úseku Dunaja bol toho istého dňa vyhlásený II. stupeň povodňovej aktivity. Kulminácia hladín na Dunaji prebiehala od 5.6.2024 do 8.6.2024 pri vodných stavoch v profile Devín 714 cm, v profile Medveďov 719 cm, v profile Komárno 635 cm a v profile Štúrovo 557 cm.

Kulminačný vodný stav na Dunaji v profile Devín zodpovedal I. stupňu povodňovej aktivity pri prietoku cca 6 500 m³/s. Po kulminácii začala hladina v Dunaji pomaly klesať a II. stupne povodňovej aktivity boli postupne odvolávané pre Dunaj, ako aj pre čerpacie stanice s výnimkou ČS Klúčovec, kde sa vyskytla porucha dvoch čerpadiel, ktorú bolo potrebné bezodkladne, ešte v rámci povodňovej aktivity,

Devín - Dunaj

Hydrologické modelové predpovede vodných stavov na nasledujúcich 48 hodín sú aktualizované štyrikrát za deň. Základným vstupom pre hydrologické modely sú predpovede zrážok a teploty vzduchu z numerického meteorologického modelu ALADIN.

Čerpacia stanica Zohor počas septembrovej povodňovej situácie

Prečerpávanie vôd na čerpacej stanici Zohor

Inštalácia mobilného hradenia zamestnancami SVP, š. p.

Zaplavené inundačné územie sútoku rieky Dunaj a Ipel

odstrániť. Povodňová aktivita bola ukončená 22.8.2024, keď bol po vykonaní opravy odvolaný II. stupeň povodňovej aktivity aj na ČS Klúčovec. Napriek tomu, že kulminačná hladina na Dunaji dosiahla len „priemerné hodnoty“, pre zaujímavosť uvádzame, že na čerpacích staniciach bolo spolu prečerpávaných cca 11 100 000 m³ vody.

DRUHÁ VLNA POVODNÍ

Na rozdiel od júnovej povodňovej aktivity, bola povodňová aktivita v septembri 2024 výnimočná tým, že okrem rýchleho vzostupu hladín na Dunaji a Morave došlo vplyvom mimoriadnej zrážkovej činnosti v západnej časti Slovenska k povodňovým stavom takmer na úplne všetkých vodných tokoch Záhoria, od Chvojnice a Myjavy až po Mláku v Devínskej Novej Vsi. V dňoch 12. – 16.9.2024 sa vyskytli zrážky

z intenzívnych prehánok a dažďa takmer na celom Slovensku, s najvyššími úhrnmi na Záhorí, v okolí Bratislavy a v povodí Kysuce. Úhrn zrážok za toto obdobie sa pohyboval od 150 do 180 mm, pričom na náveternej strane Malých Karpát dosahoval až 200 mm. Maximálne úhrny zrážok na Záhorí dosiahli v niektorých prípadoch takmer 400 mm. Výdatné zrážky spôsobili stúpanie hladín nielen na riekach Morava a Dunaj, ale aj na veľmi veľkom počte menších vodných tokov. Slovenský hydrometeorologický ústav podľa predpovedného modelu informoval, že kulminačný prietok na Morave v profile Moravský Svätý Ján môže dosiahnuť 1 600 m³/s. Pre lepšiu predstavu, spoločne dohodnutá hodnota prietoku Q_{100} v tomto profile medzi Rakúskom a Slovenskom je 1 400 m³/s! Išlo teda o možný extrémny vodný stav s vplyvom na bezpečnosť ľavostrannej ochrannej hrádze Moravy. Vďaka posunu najintenzívnejšej zrážkovej činnosti, cca 100 km západne, sa tento

Septembrová povodňová situácia na Dunaji v podunajskej nížine

Výška hladiny rieky Morava v obci Brodské

Zaplavené inundačné územie Dunaja pri Tyršovom nábreží

Slovanské nábrežie v Devíne počas povodní

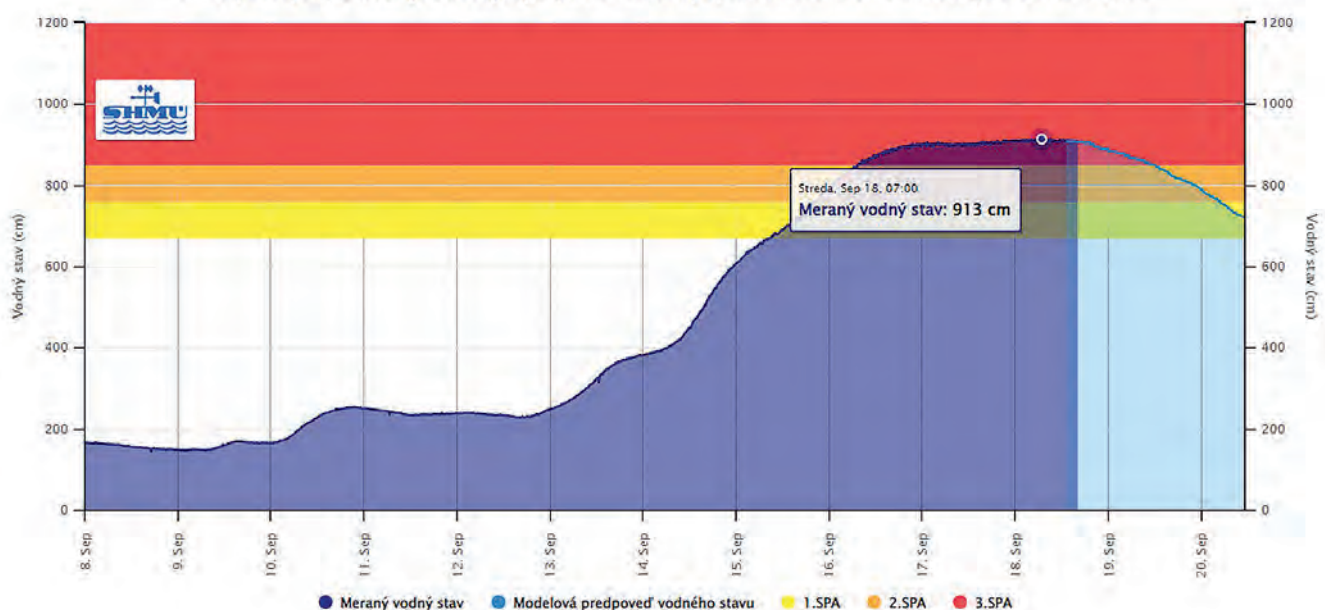
katastrofický scenár pre slovenský úsek povodia Moravy, našťastie, nenaplnil a územie povodia rieky Moravy v Čechách zasiahli síce veľmi výdatné, no nie extrémne zážky. Naopak, oproti pôvodným prognózam bol postupne predpovedaný vyšší vodný stav na Dunaji pre intenzívne zážky v Rakúsku.

Na základe hydrologickej situácie a predpovedí vodných stavov boli na Dunaji a na Morave (a na všetkých jej prítokoch) vyhlásené II. a nadväzne III. stupne povodňovej aktivity pre jednotlivé povodňové úseky. Rovnako boli vyhlásené II. alebo III. stupne povodňovej aktivity na čerpacích staniciach

pozdĺž Moravy a Dunaja (ČS Kopčany, ČS Brodské, ČS Malé Leváre, ČS Zohor, ČS Devínska Nová Ves, ČS Dedinský ostrov, ČS Klúčovec, ČS Lándor, ČS Nová Osada). SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, štátny podnik (ďalej len „SVP, š.p.“) začal v predstihu zabezpečovať materiál a prostriedky, aby boli v prípade potreby už k dispozícii, a to nielen pre vlastné potreby, ale aj pre potreby hasičských zborov, obcí a ostatných zložiek. Jutové vrecia boli poskytnuté aj zo skladov Štátnych hmotných rezerv. V Bratislave sa vopred začala montáž mobilného hradenia, a to všetkých lokalitách

Devín - Dunaj

Hydrologické modelové predpovede vodných stavov na nasledujúcich 48 hodín sú aktualizované štyrikrát za deň. Základným vstupom pre hydrologické modely sú predpovede zrážok a teploty vzduchu z numerického meteorologického modelu ALADIN.

(v mestskej časti Devín na úsekoch od Moravy a od Dunaja, na ľavom brehu v mestskej časti Staré Mesto, na pravom brehu v mestskej časti Petržalka). Najkritickejšia situácia v Bratislave bola v mestskej časti Devínska Nová Ves, ktorú

ohrozoval extrémny prítok a vylíatie vôd z koryta vodného toku Mláka. Prietok vody v Mláke výrazne prekročil hodnotu Q_{100} . V Devínskej Novej Vsi voda zaplavila viaceré ulice či cesty, príľahlé k Mláke, a polia nad Devínskou Novou Vsou.

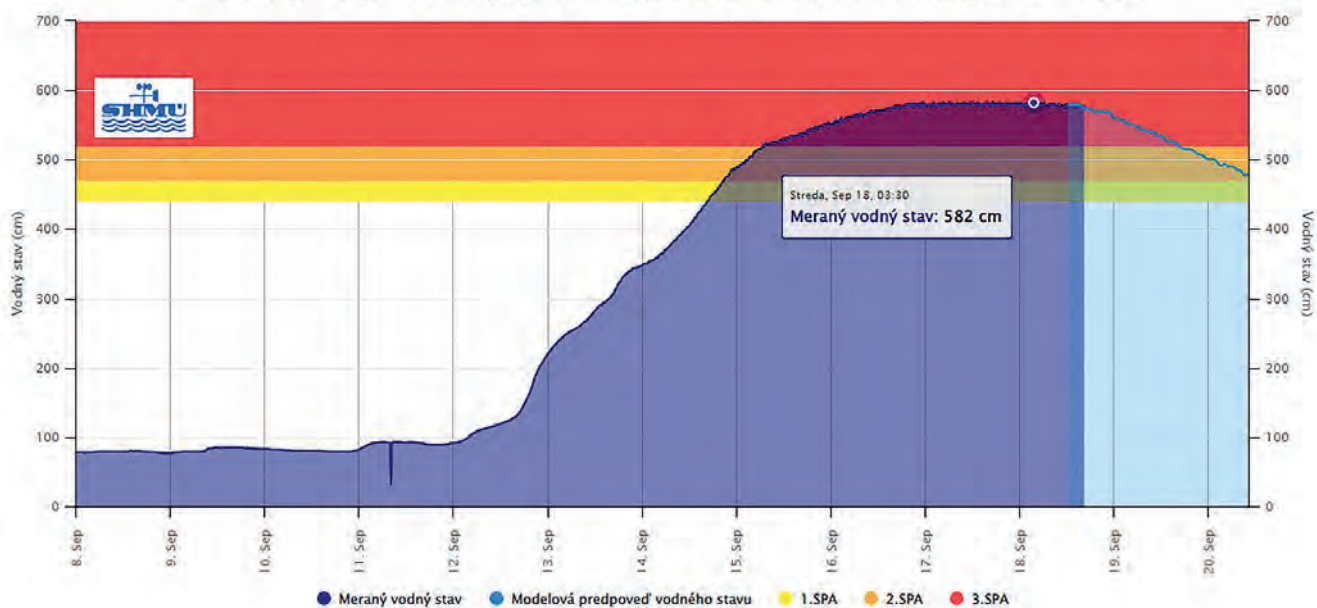
Pretrhnutá hrádza na Zohorskom kanáli

Vplyvom počasia bola podmytá a pretrhnutá hrádza

Moravský Svätý Ján - Morava

Hydrologické modelové predpovede vodných stavov na nasledujúcich 48 hodín sú aktualizované štyrikrát za deň. Základným vstupom pre hydrologické modely sú predpovede zrážok a teploty vzduchu z numerického meteorologického modelu ALADIN.

Na Slovanskom nábreží v Devíne dochádzalo k zvýšeným priesakom cez podložie pod protipovodňovou líniou aj s výskytom výverov. Na čerpacích staniciach Devínska Nová Ves a Zohor prekračoval extrémny prítok vody ich kapacitu a z tohto dôvodu boli na zvýšenie kapacity prečerpávania nasadené mobilné veľkokapacitné čerpadlá hasičského zboru a SVP, š. p. Na veľkom množstve menších vodných tokov došlo k vybreženiu vôd a zaplaveniu lokalít (Stupavský

potok, Mariánsky potok, Rudava, Chvojnica, Zlatnícky potok, Blatina a ďalšie). Okrem toho došlo aj k mimoriadnym udalostiam, ako napríklad k pretrhnutiu pravostrannej ochrannnej hrádze toku Malina v lokalite Feld a k pretrhnutiu hrádze na Stupavskom potoku. Okamžite po zistení pretrhnutia hrádze Maliny pracovníkom SVP, š. p., bola riešená sanácia tejto prietže a do 24 hodín sa podarilo prietž presypať a stabilizovať.

Povodňové zabezpečovacie práce na toku Teplica v obci Sobotište

Dovoz a inštalácia mobilného hradenia na Devíne

Povodňová situácia na Dunaji v Bratislave

Povodňové zabezpečovacie práce realizované zamestnancami SVP

Stav hladiny Dunaja v Štúrove

Demontáž mobilného hradenia pod starým mostom v Bratislave

Hladina Dunaja kulminovala v profile Devín 18.9.2024 pri vodnom stave 913 cm (čomu zodpovedá prietok cca 9 650 m³/s) a v profile Komárno 20.9.2024 pri vodnom stave 833 cm. Hladina vodného toku Morava kulminovala v profile Moravský Svätý Ján 18.9.2024 pri vodnom stave 582 cm (čomu zodpovedá prietok cca 1 000 m³/s).

Na vodohospodárskych objektoch SVP a vodných tokoch v správe SVP vznikli značné povodňové škody, ktoré sa začali postupne sanovať a odstraňovať, akonáhle to umožnila povodňová situácia a dostupná technika. V súčasnosti

(k 31.10.2024) ešte stále trvá povodňová aktivita, stále platia II. stupne povodňovej aktivity na Morave a prítokoch, na viacerých úsekoch Dunaja a na viacerých čerpacích staniciach. II. stupne povodňovej aktivity budú odvolané až po odstránení všetkých škôd a porúch tak, aby boli vodohospodárske objekty bezpečne pripravené a prevádzkyschopné.

Pohľad na Dunaj počas povodní v Čunove, foto B. Molnár

Aj vodný živel môže byť pre štát prospešný

Ing. Štefan Polhorský, PhD., Ing. Marián Bocák,
VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, štátny podnik

Anotácia

Negatívne zážitky, ktoré majú v pamäti mnohí obyvatelia najmä západného Slovenska po júnovej a septembrovej povodni, ukazujú silu vody ako živlu, ktorý je dobrý sluha, ale zlý pán. Povodniam je síce ťažko predchádzať, no je možné ich dobre zvládnuť pri správnych a dostatočných opatreniach. A z hľadiska VODOHOSPODÁRSKEJ VÝSTAVBY, štátneho podniku, (ďalej len „VV, š. p.“ alebo „podniku“), zvládnuté boli. S opatrnosťou a súcitom voči obyvateľom, postihnutých veľkou vodou, je možné povedať, že mali aj pozitívny vplyv, a to pre štátny rozpočet.

ÚLOHA VODNÉHO DIELA GABČÍKOVO PRI POVODNIACH

Výkladnou skriňou podniku je Vodné dielo Gabčíkovo, s ktorého budovaním sa začalo v roku 1977, a to najmä z dôvodu zabrániť pravidelným záplavám v oblasti Gabčíkovo-Nagymaros. Po viacerých komplikáciách bolo uvedené do prevádzky v roku 1992. Dnes dokáže toto vodné dielo vďaka elektrárni, za ideálnych podmienok, produkovať výkon až 720 MW energie, čo tvorí až 10% z celkovej spotreby energie na Slovensku. Zároveň reguluje prietok a výšku hladiny Dunaja, chráni pred povodňami, zabezpečuje potrebné parametre plavebnej dráhy medzinárodnej plavebnej cesty, vytvára podmienky pre zabezpečenie pitnej a úžitkovej vody v priľahlom okolí a ochranu životného prostredia.

Vodné dielo Gabčíkovo jednoznačne plnilo počas zvýšených povodňových prietokov jednu zo svojich hlavných úloh, a to protipovodňovú ochranu okolitého územia nad a pod vodným dielom, a zároveň s prevedením prietokov zabezpečovalo aj výrobu elektrickej energie.

Prevedenie povodňových prietokov na Dunaji bolo realizované cez objekty vodného diela Gabčíkovo, vrátane vodnej elektrárne, a zároveň aj cez objekty stupňa Čunovo do starého koryta Dunaja. V elektrárni bolo k dispozícii 7 turbogenerátorov, ktoré previedli približne 3 500 m³/s vody, pričom úvodné prevedenie povodňových prietokov do prietoku 4 600 m³/s bolo realizované prioritne cez vodnú elektrárň Gabčíkovo s prietokom do starého koryta Dunaja na základe prerozdelenia prietokov v zmysle dohody z roku 1995. Od prietoku 4 700 m³/s na vodočte Devín bolo prerozdelenie prietokov riadené

Malá vodná Elektrárň Dobrohoš počas povodňovej situácie

Prepúšťanie vody cez malú vodnú elektrárň Dobrohoš

Ramená Dunaja počas povodní

Staré koryto Dunaja počas povodňovej situácie

Stupeň Čunovo a v pozadí Danubiana

Stupeň Čunovo počas povodňovej situácie

Vodné dielo Gabčíkovo počas povodňovej situácie

dispečingom riadenia prietokov a prevádzky do úrovne II. stupňa povodňovej aktivity na Devíne, kde následne prerozdelenie a prevedenie povodňových prietokov cez objekty vodného diela Gabčíkovo riadil Povodňový technický štáb SVD G-N.

V krajnom prípade boli pracovníci podniku pripravení aj na prevedenie prietokov cez objekty plavebných komôr. K uvedenému by došlo v prípade výpadku vodnej elektrárne. Táto situácia nenastala, a to vďaka odbornej práci zamestnancov podniku VV, š. p., v spolupráci so zamestnancami podniku SVP, š. p., pri riadení manipulácie na objektoch

vodného diela a prevedenia povodňových prietokov cez stupeň Gabčíkovo a objekty stupňa Čunovo do starého koryta Dunaja.

PRIAZNIVÁ VLNA

Za mesiace jún a september, v ktorých územie Slovenska zasiahli povodne, dosiahli príjmy za výrobu čistej elektrickej energie prostredníctvom Vodnej elektrárne Gabčíkovo, patriacej pod správu štátneho podniku VV, viac ako 64 miliónov eur.

V dňoch 16. – 22. septembra, keď boli prietoky najvyššie, boli tržby v priemere 1,2 milióna eur za deň.

Získané finančné zdroje umožňujú tvorbu finančných rezerv na strategické projekty, ako je inovácia a modernizácia Vodnej elektrárne v Gabčíkove, odstraňovanie sedimentov či investície do protipovodňovej ochrany. Zároveň sa efektívnym hospodárením a optimalizáciou procesov v podniku predpokladá v tomto roku úspora nákladov až 11 %, čo umožní ďalší rozvoj štátneho majetku a pomoc občanom.

Zvýšené tržby, a to nielen z povodňových stavov za výrobu elektrickej energie, ale aj jej následný predaj, znamenajú vyšší príjem do štátneho rozpočtu.

PRÍJEM DO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU

V tomto roku podnik VV, š. p., odvedie do štátneho rozpočtu spolu približne 230 miliónov eur. Suma zahŕňa výšku osobitného odvodu zo zisku, schváleného vládou v roku 2022 na tri roky vopred, predpoklad dane z príjmov, odvod z podnikania v regulovaných odvetviach a mesačné platby DPH. Významné platby štátu podnik VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, š. p., predpokladá aj v budúcom roku, a to v celkovej sume 135 miliónov eur, čo v čase konsolidačných opatrení tvorí nemalý podiel na príjmoch pre štát.

Povodne v roku 2024 z pohľadu SHMÚ

Ing. Danica Lešková, PhD.,
Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava

Anotácia

Rok 2024 je významný povodňový rok takmer v celej Európe. Ničivé povodne s tragickými následkami sa vyskytli najmä v Španielsku, Taliansku, Nemecku, Poľsku, Česku, ale aj na Slovensku. Povodne si vyžiadali stovky obetí, boli spojené s rozsiahlymi škodami v dôsledku vylitia tokov a zosuvov pôdy. Na Slovensku síce neboli zaznamenané obeť, avšak škody na majetku boli obrovské.

ÚVOD

Na Slovensku boli v prvom polroku 2024 vo 106 vodomerných staniciach 524-krát prekročené stupne PA (380-krát 1. SPA, 134-krát 2. SPA, 10-krát 3. SPA). Bolo zaznamenaných 92 povodňových dní s prekročením SPA (z toho 84 s 1. SPA, 60 s 2. SPA, 7 s 3. SPA). Pre 71 ohrozených okresov sme vydali 805 hydrologických výstrah (z toho 656 výstrah 1. stupňa, 138 výstrah 2. stupňa a 11 výstrah 3. stupňa).

Za prvé tri mesiace druhého polroku 2024 boli na 64 vodomerných staniciach prekročené stupne povodňovej aktivity a zaznamenaných 15 povodňových dní s prekročením SPA (19 s 1. SPA, 14 s 2. SPA, 8 s 3. SPA).

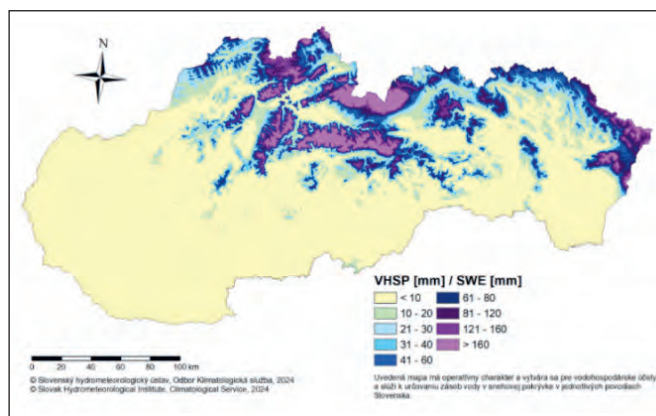
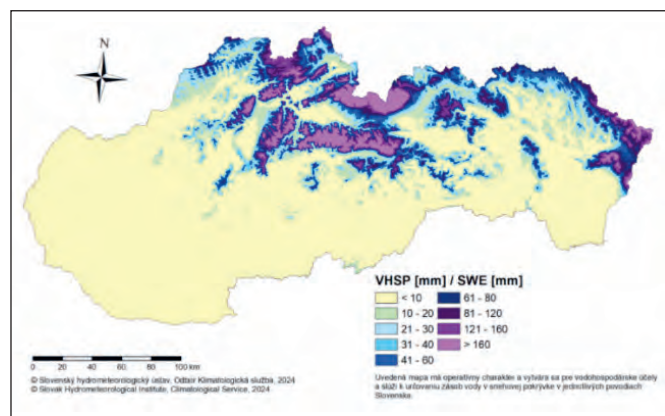
PRVÝ POLROK 2024

V prvom polroku 2024 dominovali dve významné povodňové situácie, prvá v januári až februári, druhá v júni 2024.

Nadpriemerne vysoké teploty vzduchu v januári a februári, najmä v povodí horného a stredného Váhu a Horehronia, a s tým spojené topenie snehu a zrážky vo forme dažďa spôsobili povodňové udalosti vo viacerých vodomerných staniciach. Boli zaznamenané prekročenia úrovne zodpovedajúcej 1. – 3. SPA, z toho v niektorých vodomerných staniciach aj opakovane. Mimoriadne zrážkovo-odtokové udalosti spôsobili tiež výskyt sprievodných povodňových javov

Monitorovacia činnosť počas povodní v obci Rohožník

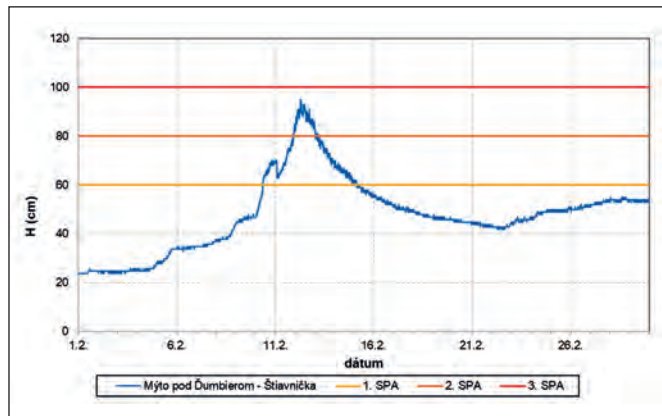

Obr. 1 Úbytok vodnej hodnoty snehovej pokrývky na Slovensku od 29.1.2024 (vľavo) do 12.2.2024 (vpravo)

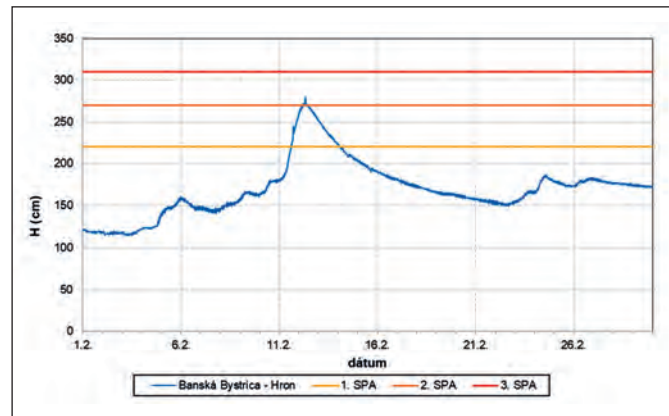
Tab. 1 Kulminácie z vybraných vodomerných staníc na Hrone, február 2024

Stanica	Tok	Dátum	Hodina	$H_{\max}$ (cm)	$Q_{\max}$ (m ³ /s)	N-ročnosť	SPA
Jasenie	Jasenienský potok	12.2.	00:30	116	21,05	10	1.
Dubová	Hron	12.2.	05:15	198	127,5	1	1.
Mýto pod Ďumbierom	Štiavnička	12.2.	06:45	95	12,97	5	2.
Banská Bystrica	Hron	12.2.	08:15	280	193,2	1	2.

Pozn.: údaje v tabuľke sú v SEC

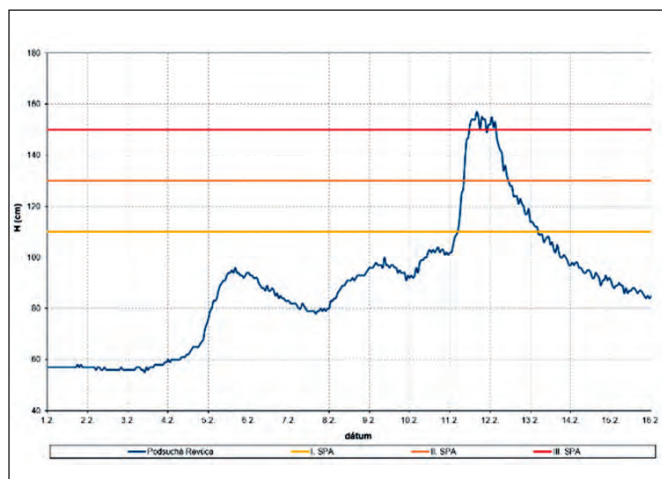
Graf č. 1 Priebeh vodnej hladiny vo vodomernej stanici Mýto pod Ďumbierom – Štiavnička, február 2024

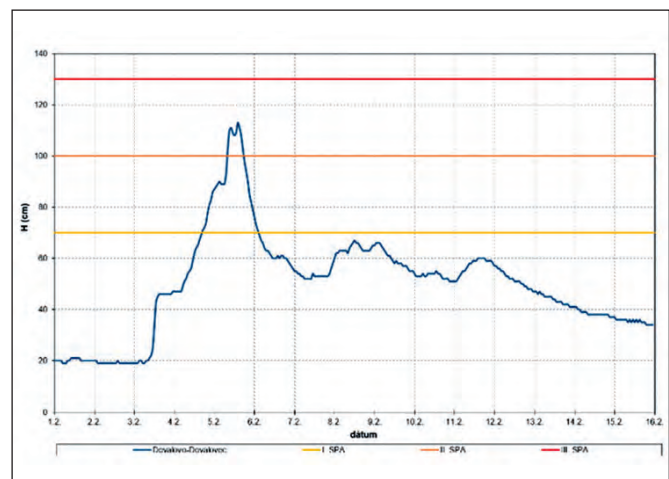
Graf č. 2 Priebeh vodnej hladiny vo vodomernej stanici Banská Bystrica – Hron, február 2024

Tab. 2 Kulminácie z vybraných vodomerných staníc v povodí horného a stredného Váhu, február 2024

Stanica	Tok	Dátum	Hodina	$H_{\max}$ (cm)	$Q_{\max}$ (m ³ /s)	N-ročnosť	SPA
Oravská Jasenica	Veselianka	5.2.	12:30	133	58,15	5	2.
Dovalovo	Dovalovec	5.2.	14:45	113	11,31	5 – 10	2.
Ľubochňa	Ľubochňanka	11.2.	13:00	100	17,6	2	2.
Podsúchá	Revúca	11.2.	13:15	157	47,09	2 – 5	3.

Graf č. 3 Priebeh vodnej hladiny vo vodomernej stanici Podsúchá – Revúca, február 2024

Graf č. 4 Priebeh vodnej hladiny vo vodomernej stanici Dovalovo – Dovalovec, február 2024

mimo vodných tokov. Najčastejšie dochádzalo k vybreženiu miestnych tokov a následnému zaplaveniu územia, vrátane intravilánu zasiahnutých obcí. Významné kulminácie boli dosiahnuté na menších tokoch, napr. na Horehroní v Jasení, na Jasenienskom potoku (10-ročná voda), (Tab. 1, Graf č.1, 2); vo Visolajoch na Pružinke (5 – 10 ročná voda) (Tab. 2.);

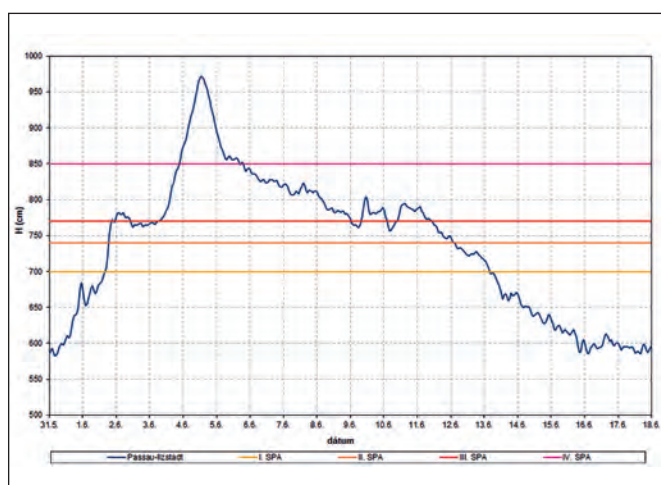
v Dovalove na Dovalovskom potoku (5-ročná voda) (Tab. 2, Graf č. 4) [1, 2].

Druhá významná povodňová situácia bola v júni, keď bolo trvalými zrážkami zasiahnuté povodie Dunaja, hlavne Bavorsko, z obrovskými škodami na majetku [3]. Na slovenských dunajských staniciach boli dosiahnuté 1. – 2. SPA

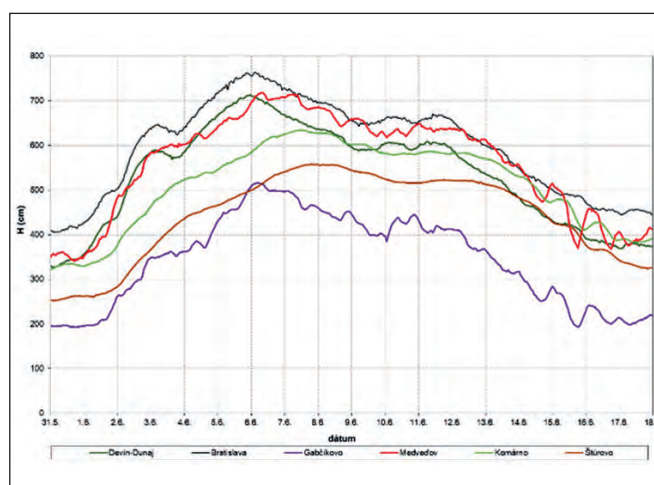
Tab. č. 3 Kulminácie z vybraných vodomerných staníc v povodí horného Dunaja a slovenského úseku Dunaja, jún 2024 [3]

Stanica	Dátum	Hodina	H _{max} (cm)	Q _{max} (m ³ /s)	N-ročnosť	SPA
nemecký a rakúsky úsek Dunaja						
Passau-Ilzstadt	4.6.	13:00	972	-	-	4.
Ybbs	4.6.	12:45	637	6490	5	1.
Kienstock	4.6.	16:30	772	6900	5	1.
Korneuburg	4.6.	21:00	637	6400	3	1.
Wildungsmauer	5.6.	12:00	687	6150	3	1.
Thebnerstrassl	5.6.	22:00	720	6620	3	1.
slovenský úsek Dunaja						
Devín	5.6.	20:45	714	6628	2	1.
Bratislava	5.6.	23:45	766	-	-	2.
Medvedov	6.6.	05:45	719	6065	2	1.
Komárno	7.6.	10:15	635	5741	2	1.
Štúrovo	7.6.	17:15	558	5976	2	2.

Pozn.: údaje v tabuľke sú v SEČ

Graf č. 5 Priebeh vodnej hladiny vo vodomernej stanici Passau-Ilzstadt – Dunaj, jún 2024

Graf č. 6 Priebeh vodných hladín na slovenskom úseku Dunaja, jún 2024

Situácia počas povodní v k. ú. Jakubov

Situácia počas povodní v k. ú. Záhorská Ves

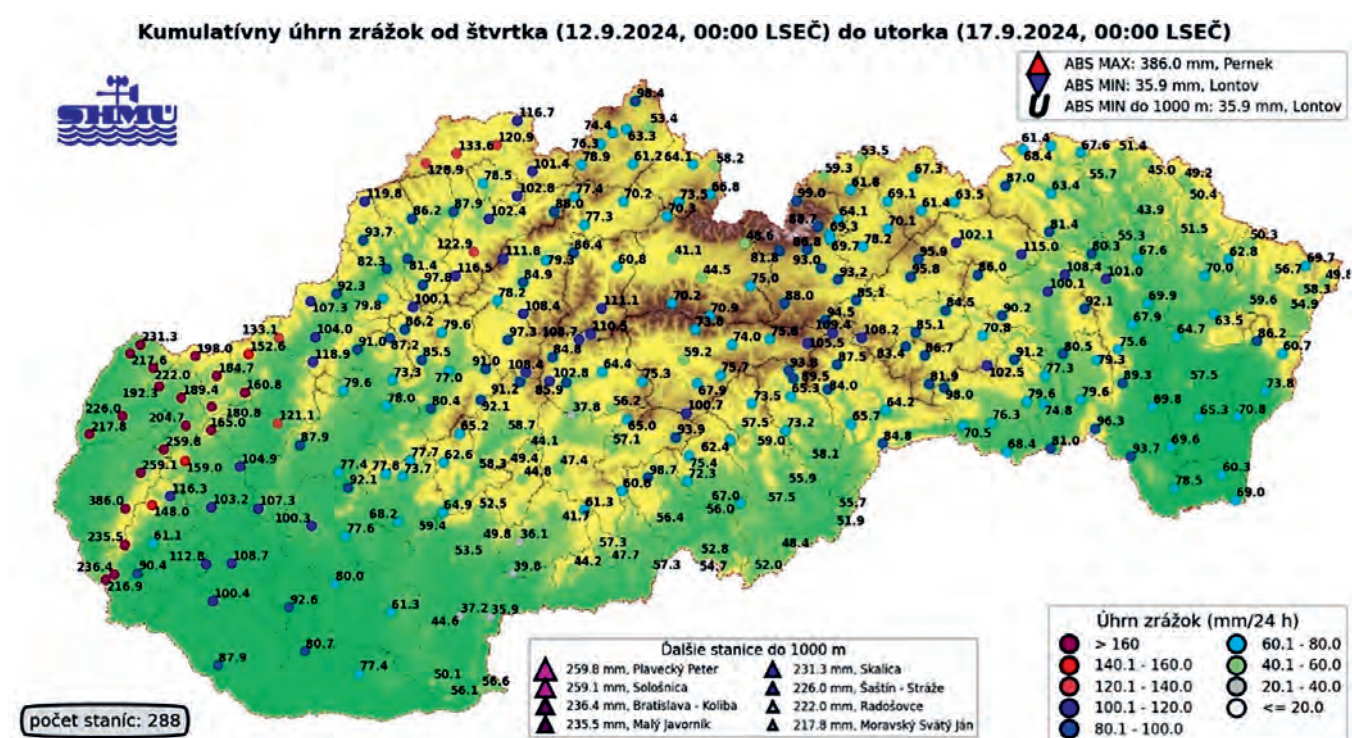

Monitorovacia činnosť počas povodní v obci Brodské

a významnosťou 2 – 5-ročnej vody. Na ostatných slovenských tokoch došlo v dôsledku vysokých úhrnov spadnutých zrážok z trvalého dažďa, prehánok a privalových dažďov pri búrkach k vzostupom vodných hladín na menších tokoch vo všetkých hlavných povodiach s dosiahnutím 1. – 3. SPA, napr. na hornom Hornáde v Hrabušiciach na Bielej vode (20-ročná voda), na strednom Váhu vo Visolajach na Pružínke (10-ročná voda). Z hlásení SVK-ERCC z CO MV SR sme zaznamenali výskyt povodňových situácií mimo monitorovaných tokov a sprievodných povodňových javov (stekanie vody zo svahov; zosuv svahov; bahnotok s kamením; zatopenie pivníc, suterénov, podchodov a podjazdov; podmytie cestnej komunikácie a pod).

DRUHÝ POLROK 2024

V druhom polroku rezonovali septembrové povodne v strednej a západnej Európe. Odzrkadlilo sa to najmä na Dunaji, Morave a Kysuci a ich prítokoch. Vzhľadom na náročnosť spracovania povodne v čase písania tohto príspevku rakúski, českí a slovenskí hydroológovia ešte stále vyhodnocujú zamerania prietokov a bilančné zhodnotenia prietokov, z čoho vyplynie aj vyčíslenie významnosti – N-ročnosti kulminácií na slovenských úsekoch Dunaja a Moravy. Zatiaľ však uvádzam veľmi stručné zhodnotenie príčin, kulminačné vodné stavy a priebehy vodných stavov (Tab. 3, Graf č. 7, 8, 9, 10, 11).

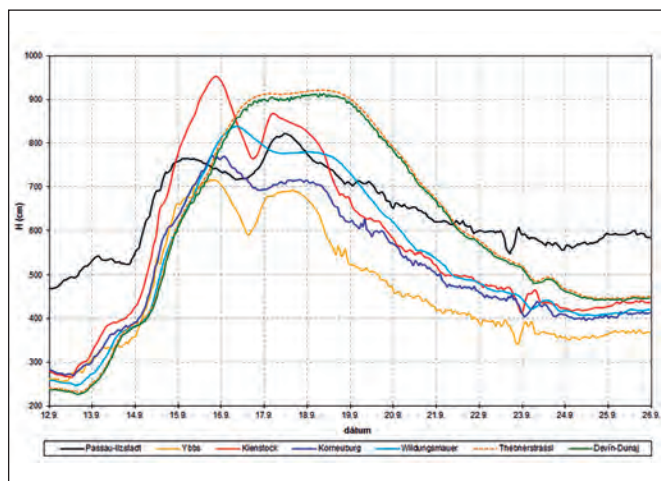

Obr. č. 2 Kumulatívne úhrny zrážok od 12.9. do 17.9. 2024

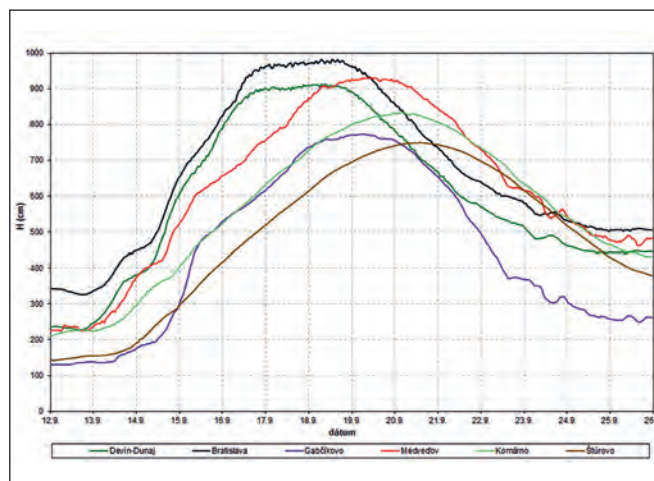
Tab. Č. 4 Kulminácie z vybraných vodomerných staníc v povodí horného Dunaja a slovenského úseku Dunaja, september 2024

Stanica	Dátum	Hodina	H _{max} (cm)	Q _{max} (m³/s)	N-ročnosť	SPA
nemecký a rakúsky úsek Dunaja						
Passau-Ilzstadt	17.9.	11:00	821			
Ybbs	15.9.	18:00	717			
Kienstock	15.9.	21:00	952			
Korneuburg	15.9.	19:00	772			
Wildungsmauer	16.9.	08:00	838			
Thebnerstrassl	19.9.	08:00	922			
slovenský úsek Dunaja						
Devín	18.9.	06:00	913			3.
Bratislava	18.9.	13:30	985			3.
Gabčíkovo	19.9.	04:00	773			3.
Medveďov	19.9.	11:45	932			3.
Komárno	20.9.	04:15	833			3.
Štúrovo	20.9.	11:15	749			3.

Pozn.: údaje v tabuľke sú v SEC

Graf č. 7 Pribeh vodných hladín na nemeckom a rakúskom úseku Dunaja a v Devíne, september 2024

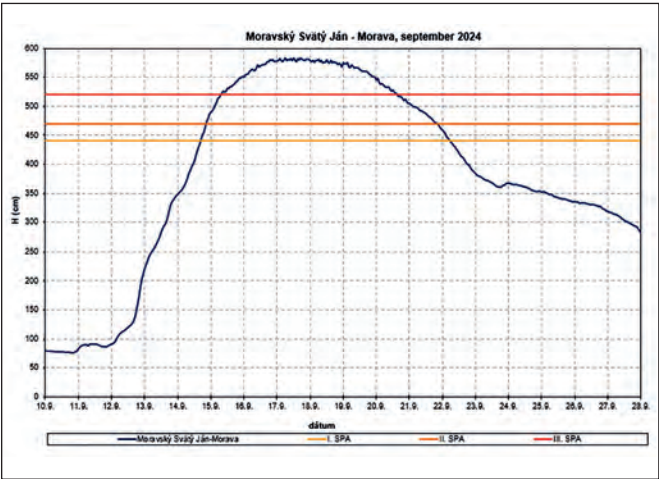

Graf č. 8 Pribeh vodných hladín na slovenskom úseku Dunaja, september 2024

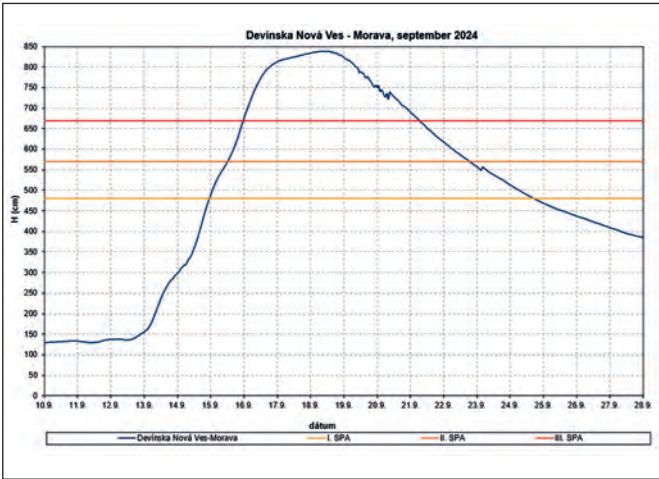
Tab. Č. 5 Kulminácie v povodí Moravy, september 2024

Stanica	Tok	Dátum	Hodina	H _{max} (cm)	Q _{max} (m³/s)	N-ročnosť	SPA
české povodie Moravy							
Kroměříž	Morava	16.9.	23:10	643	609	10	3.
Strážnice	Morava	16.9.	11:30	708	719	20	3.
Nové Mlýny	Dyje	17.9.	11:00	-	372	5	3.
Ladná	Dyje	18.9.	10:40	420	368	5	3.
slovenské povodie Moravy							
Lopašov	Chvojnica	15.9.	07:15	251			3.
Kopčany	Morava	17.9.	02:00	620			3.
Myjavy	Myjava	15.9.	07:45	109			2.
Sobotište	Teplica	15.9.	10:00	335			3.
Šaštín-Stráže	Myjava	15.9.	13:30	350			3.
Moravský Svätý Ján	Morava	17.9.	15:30	585			3.
Záhorská Ves	Morava	18.9.	05:45	650			3.
Vysoká Pri Morave	Morava	18.9.	14:30	634			3.
Jakubov	Malina	16.9.	04:45	266			3.
Borinka	Stupávka	15.9.	10:30	131			3.
Devínska Nová Ves	Morava	18.9.	09:15	839			3.

Pozn.: údaje v tabuľke sú v SEC

Graf č. 9 Priebeh vodných hladín vo vodomernej stanici Moravský Svätý Ján na Morave, september 2024

Graf č. 10 Priebeh vodných hladín vo vodomernej stanici Devínska Nová Ves na Morave, september 2024

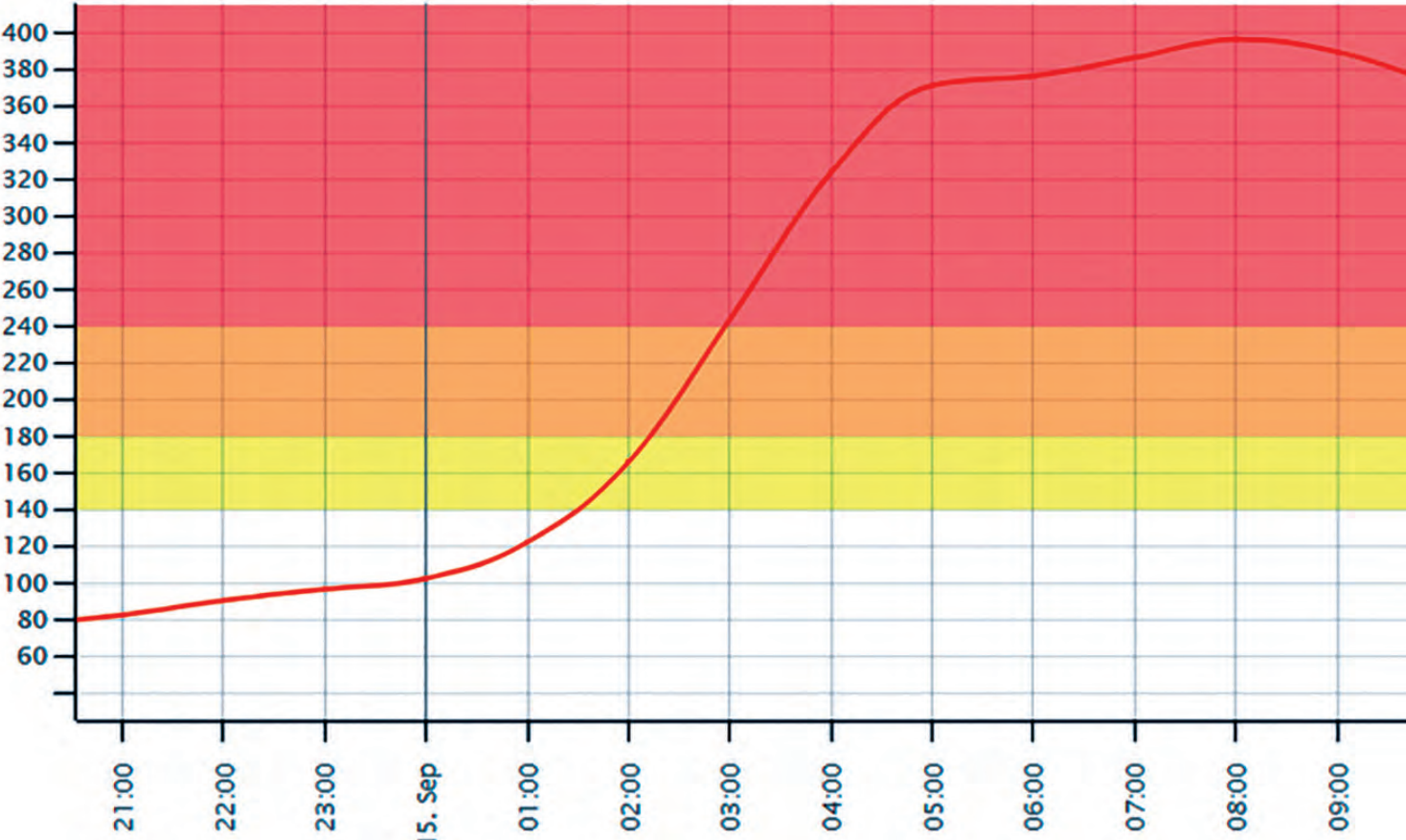
Tab. č. 6 Kulminácie v povodí Kysuce, september 2024

Stanica	Tok	Dátum	Hodina	H_{max} (cm)	Q_{max} (m ³ /s)	N-ročnosť	SPA
Turzovka	Kysuca	15.9.	06:45	313	223	50	3.
Čadca	Kysuca	15.9.	08:00	396	445	20 – 50	3.
Kysucké N. Mesto	Kysuca	15.9.	11:00	343	429	5	3.

9.9.2024 postúpil od západu do našej oblasti zvltný studený front a postupoval na východ. Za ním sa od západu do strednej Európy rozšíril výbežok tlakovej výše. 12.9.2024 postúpil od severozápadu do našej oblasti teplotne výrazný

studený front. Na ňom sa nad severným Talianskom prehýbala samostatná tlaková níž. Jej stred sa od 13.9. do 15.9. presúval z Jadranu do Karpatskej oblasti. V tomto období sa na západe Slovenska, v Čechách, Rakúsku, Poľsku a Rumunsku

Graf č. 11 Priebeh vodných hladín na Kysuci v Čadci, september 2024

vyskytli vysoké úhrny zrážok a s nimi spojené rozsiahle povodne. V Čechách boli zasiahnuté predovšetkým Jeseníky, Beskydy a juh Moravy. Na stanici Loučná nad Desnou, **Švicárna**, bol nameraný najvyšší denný úhrn zrážok (385,6 mm) od dôb pozorovania. Aj Rakúsko bolo zasiahnuté neúfňajúcimi zrážkami počas deviatich dní. Na niektorých staniciach boli zaznamenané viac ako 400 mm úhrny. Rovnako výdatné dažde atakovali západ Slovenska s extrémnymi zrážkami najmä na Záhorí (Obr. 2). Od 12.9. nasledoval výrazný vzostup spôsobený zrážkami v bavorskej a aj rakúskej časti povodia z vlniaceho sa studeného frontu. Hladina Dunaja a Moravy presiahla vo všetkých profiloch 3. SPA (Tab 4, 5, 6). Začiatkom poslednej dekády nasledoval výrazný pokles a ku koncu mesiaca mierny pokles (Graf č. 7, 8, 9, 10, 11).

ZÁVER

V roku 2024 sa vyskytli významné povodňové situácie, najmä v septembri na Dunaji, Morave a Kysuci. Boli spojené so škodami, značnými zabezpečovacími prácami a záchrannými akciami SLOVENSKÉHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, štátneho podniku, zložiek Hasičského zboru, policajtov a armády.

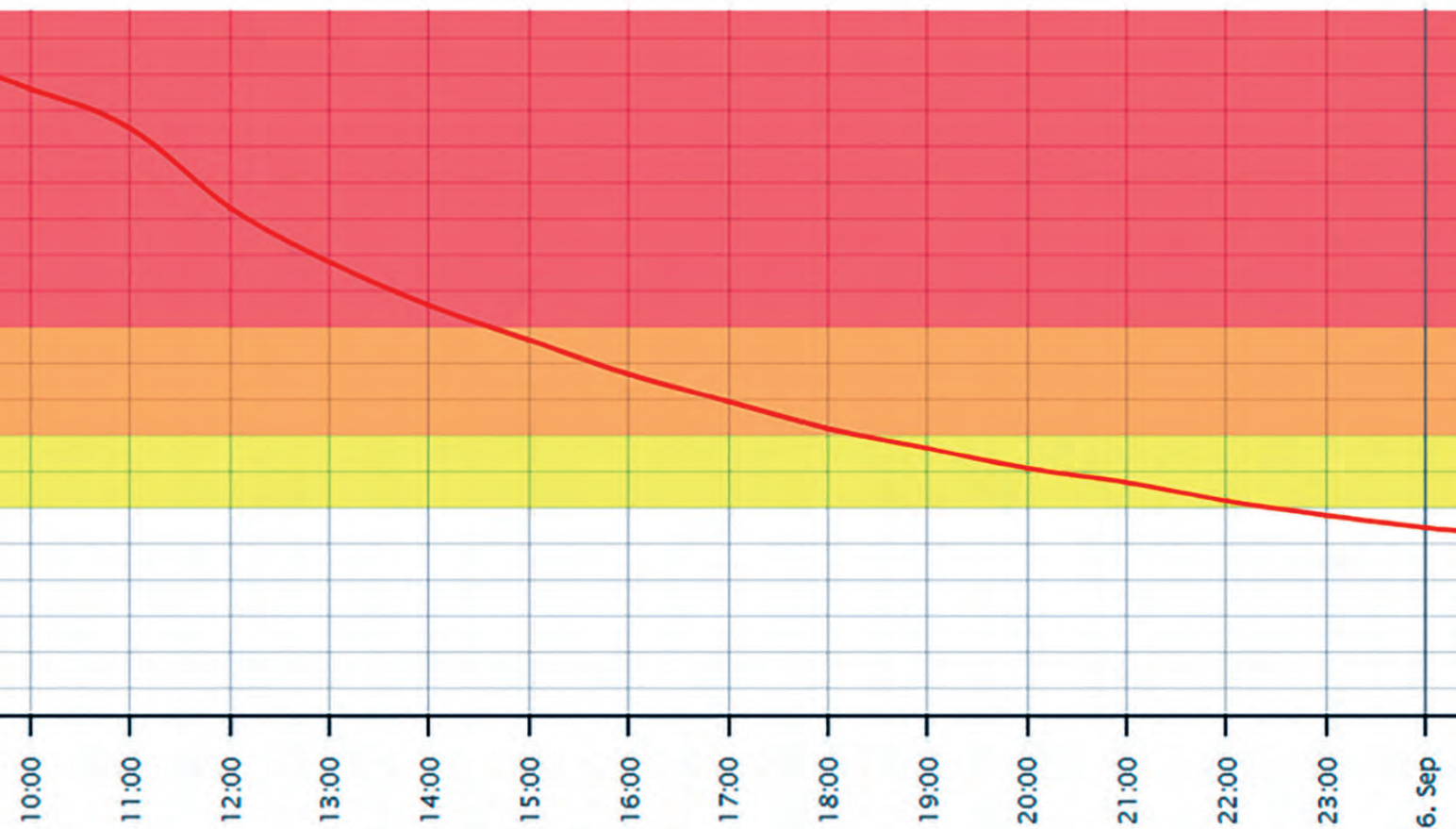
Literatúra:

- [1] Zvolenský M., Honišková J., Machara I. a kol.: *Toky v povodí horného a stredného Váhu v januári a februári 2024* – dostupné na stránke: https://www.shmu.sk/File/ExtraFiles/povodnove_spravy/1729073352_2024-4_Toky_v_povodi_horného_a_stredného_Váhu_v_januári_a_februári_2024.pdf, ISSN 2729-918X, SHMÚ, Bratislava 2024
- [2] Halaj M., Hrušková K., Trstenský T. a kol.: *Toky v povodí Hrona lpla a Slanej v januári a februári 2024* – dostupné na stránke: https://www.shmu.sk/File/ExtraFiles/povodnove_spravy/1725351595_2024-5_Toky_v_povodi_Hrona_lpla_a_Slanej_v_januári_a_februári_2024.pdf, ISSN-2729-918X, SHMÚ, Bratislava 2024

Septembrové povodne boli náročné z pohľadu zabezpečovacích prác aj na SHMÚ. Bolo urobených viac ako 70 hydrometrovaní, ktoré sú veľmi cenné. Zamerali sa rýchlosti prúdenia vody, tvar koryta, a najmä prietoky pri veľmi vysokých vodných stavoch, a to ako pri vzostupoch a kulmináciách, tak aj pri poklesoch. Takýchto vzácných meraní nie je veľa, nie vždy sa podarí, resp. je bezpečné meranie povodňových prietokov. Údaje z meraní významne pomôžu o. i. pri kalibrovani predpovedných hydrologických modelov, čím sa do budúcnosti zlepšia hydrologické predpovede.

Hydrologická situácia bola nepretržite monitorovaná na pracovisku SHMÚ Odborom Hydrologické monitorovanie a jeho visutými zložkami v Banskej Bystrici, Košiciach a Žiline. Prostredníctvom webovej stránky SHMÚ bola široká verejnosť informovaná o aktuálnych vodných stavoch vo vodomerých staniciach a o vydávaných a aktualizovaných hydrologických výstrahách. Pravidelne boli vydávané mimoriadne hydrologické spravodajstvá, obsahujúce zhodnotenie a predpokladaný vývoj hydrometeorologickej situácie, ktoré boli zasielané organizáciám zabezpečujúcim ochranu pred povodňami v zmysle Zákona o ochrane pred povodňami č. 7/2010 Z. z.

- [3] Matoková K. a kol.: *Toky v povodí Moravy, Dunaja, dolného Váhu a Nítry v júni 2024* – dostupné na stránke: https://www.shmu.sk/File/ExtraFiles/povodnove_spravy/1729146752_2024-6_Toky_v_povodi_Moravy_Dunaja_dolného_Váhu_a_Nitry_v_juni_2024.pdf, ISSN-2729-918X, SHMÚ, Bratislava 2024

Povodňová situácia 2024 v kontexte činnosti Výskumného ústavu vodného hospodárstva

Ing. Miroslav Lukáč, PhD.,
Výskumný ústav vodného hospodárstva

Zameriavanie výšky hladiny pomocou GPS, foto M. Lukáč

Počas septembrovej povodňovej situácie v týždni medzi 16. až 20. septembrom 2024 vykonávali pracovníci Výskumného ústavu vodného hospodárstva, Odboru hydrológie a hydrauliky merania hladín Dunaja a Moravy pozdĺž ochranných hrádí a povodňových línií. Terénne údaje boli získané na úsekoch Kopčany – Devín (Morava) a Devín – Štúrovo (Dunaj). Zaznamenané boli vodné stavy na vodočtoch v inundáciách Dunaja a Moravy, hladiny vody medzi vodočtami a tiež v ďalších vybraných lokalitách.

Pri meraniach bol použitý prístroj *Trimble Access Survey Controller SW:6,27* s príslušenstvom. Pracovné súbory

Zameriavanie výšky hladiny v teréne počas povodní, foto M. Lukáč

z terénnych meraní sa vyhodnocujú softvérovými nástrojmi použitého prístroja a VÚVH, pričom výstupom sú údaje o polohe a nadmorskej výške (X, Y, Z) meraných hladín vody v sústave S-JTSK.

K získaným údajom o hladinách vody sa priradujú zatiaľ operatívne údaje o prietokoch z podkladov SHMÚ, rakúskych a maďarských partnerov. Výsledkom budú pozdĺžne profily meraných hladín vody pri rôznych prietokových situáciách, ktoré budú použité pri kalibrácii a verifikácii numerických simulačných modelov.

Zameriavanie výšky hladiny pomocou GPS počas povodňovej situácie, foto M. Lukáč

Prvý historický krok pri rekonštrukcii gabčíkovskej vodnej elektrárne

Kolektív autorov VODOHOSPODÁRSKEJ VÝSTAVBY, štátneho podniku

Podpis zmluvy s dodávateľom na nové portálové žeriavy

V závere minulého roka oznámil podpredseda vlády a minister životného prostredia SR Tomáš Taraba spoločne s generálnym riaditeľom štátneho podniku VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA (ďalej len „VV, š. p.“ alebo „podnik“) Petrom Moldom a veľvyslancom Talianskej republiky na Slovensku Gianclementom De Felice víťaza medzinárodného tendra na nákup portálových žeriavov pre Vodnú elektrárň Gabčíkovo (ďalej len „VE Gabčíkovo“). Dodávateľom dvoch 275-tonových žeriavov bude talianska spoločnosť s medzinárodnými skúsenosťami, ktorá sa podieľala na konštrukcii viacerých svetovo-známych projektov. Medzinárodný tender vyhlásil podnik v júli tohto roku. Zároveň zástupca spoločnosti podpísal zmluvu s generálnym riaditeľom štátneho podniku priamo na Vodnom diele Gabčíkovo, kde budú nové žeriavy po 35 rokoch umiestnené. Na návrh, výrobu a dodanie žeriavov bude mať víťaz verejného obstarávania 25 mesiacov.

ZÁKLADNÉ TECHNICKÉ PARAMETRE

Vo VE Gabčíkovo sú na vtokovom objekte inštalované dva portálové žeriavy, každý o nosnosti 275 ton – žeriav č. 1 z roku 1989 a žeriav č. 2 z roku 1988, ktoré slúžia na montáž, demontáž a obsluhu zariadení, ktoré sú umiestnené v strojovni vodnej elektrárne, a tiež pri manipulácii s hradidlovými tabuľami, pri vyberaní plávajúcich nečistôt (naplavenín) a opravách a údržbe strojno- a elektro-technologických zariadení, ktoré

sa nachádzajú v okolitých vonkajších priestoroch. Výrobcom oboch žeriavov bola spoločnosť Královopolské strojírny, s. p., Brno. Žeriavy sú umiestnené vo vonkajšom prostredí – koľajisko žeriavov je lokalizované na streche stavby samotnej vodnej elektrárne a aj na príslušných budovách.

Základné parametre žeriavov:

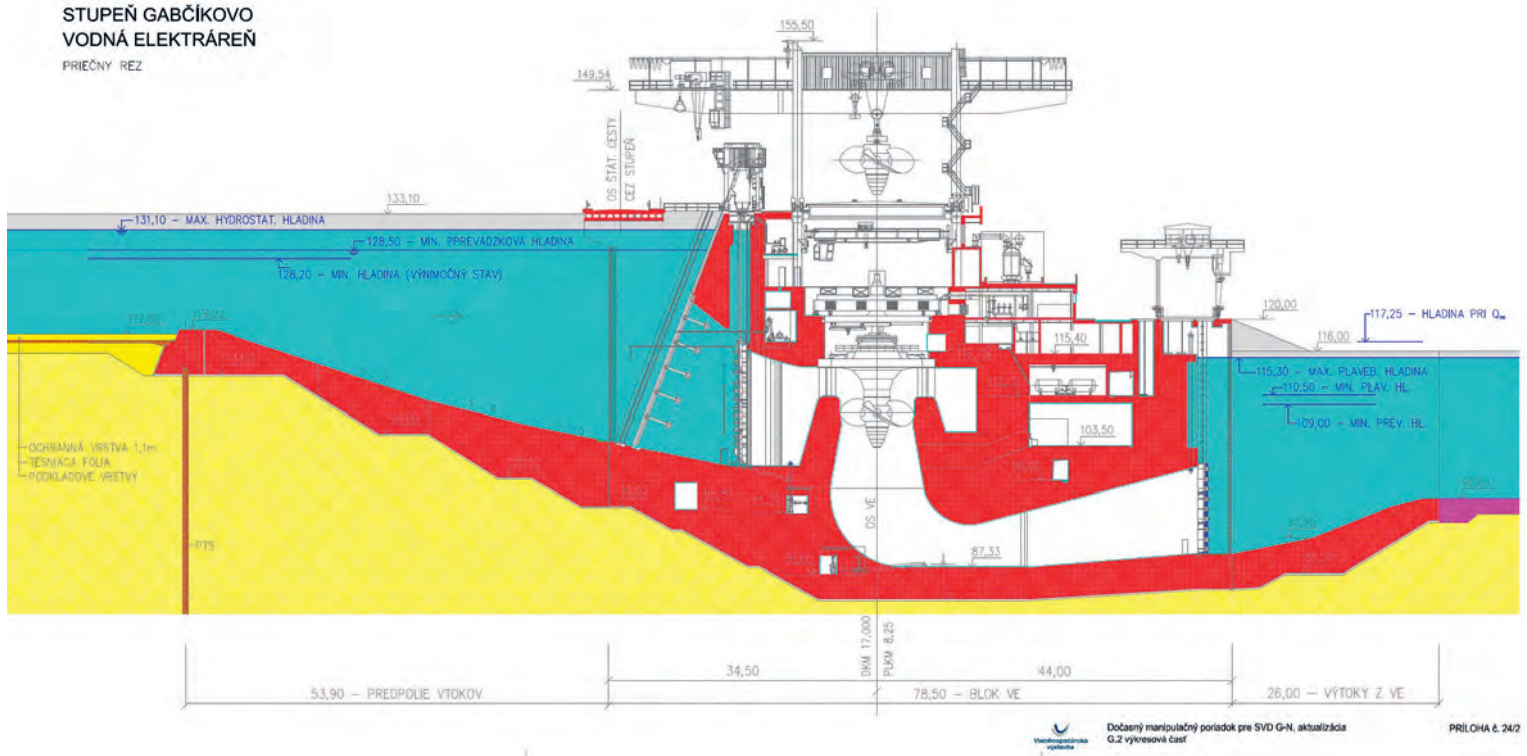
- Hlavný zdvih (nosnosť) jedného žeriava – 275 ton
- Zdvih (nosnosť) pri spriahnutí žeriavov – 500 ton
- Pomocný zdvih jedného žeriava – 70 ton
- Zdvih (nosnosť) hradidlovej mačky jedného žeriava – 40 ton
- Rozpätie 20,2 metra

Žeriav je tvorený dvomi nohami (pevnou a kyvnou), na ktorých sú uložené dva pozdĺžne nosníky, ktoré sú na previslých koncoch spojené priečnikom. Na pozdĺžnych nosníkoch je upevnená koľajová dráha hlavnej mačky a koľajová dráha s pohonným ozubeným hrebeňom hradidlovej mačky. Nohy žeriava sú uložené vo vahadlách pojazdu a priečných vahadlách. V priečných vahadlách sú upevnené podvozky s pojazdvými kolesami. Celkovo je na jednom žeriave 32 pojazdových kolies (z toho 8 je hnacích). Žeriav sa pohybuje po štvorkoľajovej dráhe a jeho celková hmotnosť dosahuje 550 ton.

Portálový žeriav 275t pri manipulácii

STUPEŇ GABČÍKOVO
VODNÁ ELEKTRÁREŇ
PRIEČNY REZ

Priečný rez VE Gabčíkovo s vyznačením funkcie žeriava 275t (zdvih obežného kola)

Prevoz rotora TG4 v roku 2010

TG4-rotor pred uložením na mŕž bloku

Hlavná mačka je uložená na štyroch dvojkoľosových podvozoch a celkovo má 8 pojazďových kolies (z toho 2 sú hnacie). Na hlavnej mačke je hlavný zdvih 275 ton a pomocný zdvih 70 ton.

Hradidlová mačka je uložená na štyroch pojazďových koliesách. Pohon pojazdu hradidlovej mačky je zabezpečený ozubeným prevodom – štyri ozubené kolesá zaberajú v dvoch ozubených hrebeňoch. Na hradidlovej mačke je zdvih hradidlovej mačky 40 ton a pomocný zdvih 5 ton.

Súčasnou žeriava je servisný 5-tonový kladkostroj, ktorý je umiestnený na kyvnjej nohe žeriava. Používa sa počas opráv a údržby na hradidlovej a hlavnej mačke.

Manipulácia s bremenami, ktorých hmotnosť je väčšia ako menovitá nosnosť jedného žeriava, je možná po spriahnutí oboch žeriavov, a teda prácou žeriavov v tandeme. Počas demontáže a montáže sústrojenstva turbína – generátor (ďalej aj ako „TG“) sú žeriavy zapažované bremenami, ktorých hmotnosť sa blíži k maximálnym parametrom žeriavov (Kaplanove obežné koleso 250 ton, transformátor 220 ton, stator generátora 380 ton, rotor generátora 360 ton).

SÚČASNÝ STAV ZARIADENÍ

Od roku 1988 po uvedenie do prevádzky posledného sústrojenstva turbínového generátora v roku 1995 boli žeriavy 275 ton denne používané pri manipulácii s bremenami

Fotodokumentácia z prevádzky portálových žeriavov v rokoch 1988 – 1989

Fotodokumentácia z prevádzky portálových žeriavov v rokoch 1988 – 1989

Prevoz turbín pri výstavbe VE

Inštalácia turbín pri výstavbe VE

v priebehu výstavby VE Gabčíkovo a s tým súvisiacej montáže technológie ôsmich TG a blokových transformátorov pre vyvedenie výkonu.

Počas prevádzky elektrárne boli žeriavy zafazované bremenami, ktorých hmotnosť sa blížila k maximálnym parametrom žeriavov (napríklad zdvih, prevoz a uloženie rotora generátora), ale aj bremenami, ktoré zodpovedajú maximálnej nosnosti jednotlivých pomocných zdvihov. Bežné pracovné nasadenie žeriavov predstavuje dennú prevádzku počas čistenia vtokov VE, manipuláciu s bremenami do 70 ton, ale aj

prenášanie bremien s nižšou hmotnosťou (do 5 ton) v pracovnom dosahu žeriava podľa potrieb a požiadaviek prevádzky a údržby vodnej elektrárne.

Stav ocelových konštrukcií (kyvná a pevná noha žeriavov, nosníky – mosty, hlavná a hradidlová mačka, traverza 500 ton) predstavovala najväčšiu neznámu pri príprave a definovaní rozsahu obnovy portálových žeriavov. Z uvedeného dôvodu bolo okrem iného vykonané aj posúdenie stavu ocelových konštrukcií žeriavov. V zmysle záverov analýz, posudkov a hodnotení vzišlo ako najvhodnejšie riešenie realizovať

Žeriav pomáha aj pri práci s naplaveninami

modernizáciu a inováciu portálových žeriavov prostredníctvom návrhu a výroby nových žeriavov.

Z technického, bezpečnostného a funkcionalistického hľadiska je významným prínosom dodania nových žeriavov použitie núdzových brzd pre všetky zdvihy, použitie frekvenčných meničov pre ovládanie zdvihov, využitie rekuperácie elektrickej energie pri zdvihoch a pojazdoch žeriavov, ale aj rozšírenie funkcionality žeriavov, a to prostredníctvom nových pomocných ramien žeriavov pre rozšírenie manipulačného dosahu smerom na vtoky a výtoky VE Gabčíkovo.

PRVÝ KROK K REKONŠTRUKCII ELEKTRÁRNE

VV, š. p., ako prevádzkovateľ VE Gabčíkovo si uvedomuje, že pred začatím obnovy (v rozsahu inovácie a modernizácie) sústrojenstiev turbína – generátor (TG) VE Gabčíkovo (8 TG), blokových transformátorov a ostatných zariadení VE je nevyhnutné realizovať aj obnovu zdvíhacích zariadení, ktoré musia bezpečne a spoľahlivo pracovať počas realizácie inovácie a modernizácie zariadení a technológie VE Gabčíkovo a s cieľom dosiahnuť celkovú životnosť žeriavov minimálne na ďalších 40 rokov.

Preto oprávnené hovoríme o historickom kroku, nevyhnutnom pre spustenie inovácie a modernizácie najväčšej vodnej elektrárne na Slovensku, ktorá bezpečne a spoľahlivo

zabezpečuje výrobu elektriny z najväčšieho obnoviteľného zdroja. Práve vďaka novej, modernej a bezpečnej žeriavovej technike budeme môcť demontovať pôvodné turbíny, generátory aj iné zariadenia VE Gabčíkovo a nahradiť ich novými. Počas realizácie týchto prác bude potrebné manipulovať s bremenami o hmotnosti stoviek ton s presnosťou na jeden milimeter.

Nové žeriavy obstaral podnik na štvrtý pokus o dva milióny eur lacnejšie, než pôvodne predpokladal, keďže predpokladaná hodnota zákazky bola vyše 14,6 milióna eur bez DPH, pričom predložená ponuka na dodanie dvoch nových žeriavov s nosnosťou 275 ton predstavovala 12,59 miliónov eur bez DPH. Okrem toho nové žeriavy nájdú oproti tým súčasným aj širšie uplatnenie, a to vďaka novým funkciám, ktorými doterajšie žeriavy nedisponovali.

Víťaz medzinárodného tendra vykoná demontáž pôvodných portálových zdvíhacích zariadení, vypracuje projektovú dokumentáciu žeriavov, vrátane ich nového napájania, a inštaláciu dvoch kompletne nových žeriavov. Rovnako uvedie žeriavy do prevádzky a zaškolí obsluhu. Na návrh, výrobu a dodanie žeriavov bude mať víťaz verejného obstarávania 25 mesiacov od nadobudnutia účinnosti Zmluvy o diele. Súčasťou plnenia predmetu zákazky bude následný päťročný záručný servis žeriavov.

Aktuálny stav rokovaní k otázke Sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros

Ing. Peter Molda,

splnomocnenec vlády pre sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros a generálny riaditeľ štátneho podniku Vodohospodárska výstavba

Jednou z úloh Útvoru splnomocnenca vlády SR pre výstavbu a prevádzku Sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros (ďalej len „ÚSV SVD-GN“ alebo „Útvar“) je zabezpečovanie a riadenie slovenskej časti spoločného slovensko-maďarského monitorovania vplyvu prevádzky sústavy vodných diel na životné prostredie podľa *Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o niektorých dočasných technických opatreniach a prietokoch do Dunaja a Mošonského ramena Dunaja*, podpísanej 19. apríla 1995 (ďalej len „Dohoda z r. 1995“). Neoddeliteľnou súčasťou činností Útvoru je vedenie vládnej delegácie pre rokovania o implementácii rozsudku o súdom spore medzi Maďarskou a Slovenskou republikou z roku 1997 o SVD-GN.

HISTÓRIA A ČINNOSŤ ÚTVARU

ÚSV SVD-GN bol v roku 2021 delimitáciou z Ministerstva dopravy a výstavby SR (ďalej len „MDV“) zaradený do organizačnej pôsobnosti Ministerstva životného prostredia SR (ďalej len „MŽP“). Uznesením vlády č. 520 z 28. augusta 2024 bol vymenovaný splnomocnenec Vlády SR pre výstavbu a prevádzku SVD-GN Ing. Peter Molda.

Po delimitácii v rokoch 2021 – 2023 Útvar prevzal a viedol príslušnú odbornú dokumentáciu, koordinoval prípravu a výmenu správ z monitorovania prírodného prostredia a rokovania k aktualizácii manipulačného poriadku Vodného diela Gabčíkovo. Takisto sa vyjadroval k aktuálnym otázkam a projektom v rámci údržby a modernizácie technických

Dunaj a inundácia, foto B. Molnár

a infraštruktúrnych súčastí Vodného diela Gabčíkovo (ako sú modernizácia a rekonštrukcia plavebných komôr, modernizácia a rekonštrukcia vodných turbín, výstavba cyklomostu, realizácia umelých záplav, úpravy ramennej sústavy, sprietočňovanie ramien a pod.).

V súlade s uznesením vlády SR a z iniciatívy slovenskej strany nadviazal Útvar v rokoch 2022 – 2023, po viac ako dvojročnom prerušení rokovaní (z dôvodu absencie funkcie splnomocnencov na oboch stranách a COVIDu 19), opätovne kontakty s maďarskou stranou v otázkach výstavby a prevádzky SVD G-N, ako aj potrieb optimalizácie monitoringu prírodného prostredia.

Útvar pripravuje rokovania s delegáciou vlády Maďarska a pracovných expertných skupín o realizácii Rozsudku Medzinárodného súdneho dvora v Haagu vo veci SVD G-N z 25. septembra 1997. V uvedených činnostiach postupuje v zmysle štatútu Útvaru. V súlade so štatútom boli menovaní členovia vládnej delegácie SR pre rokovania s Maďarskom, ktorá je zložená zo zástupcov ústredných orgánov štátnej správy, odborných rezortných organizácií a podľa potreby z *ad hoc* prizývaných expertov (z rôznych oblastí, napr. z energetiky, podzemných vôd, financovania či medzinárodného práva). Následne boli v gescii vedúcich pracovných skupín vytvorené expertné pracovné skupiny (pre energetiku,

protipovodňovú ochranu, plavbu a environmentálne otázky), ktoré podľa potreby v koordinácii splnomocnenca pripravujú pracovné podklady a analýzy dokumentov na jednotlivé tematické rokovania.

OBNOVENIE STRETNUTÍ

Na obnovených stretnutiach vládnych delegácií boli postupne v dňoch 31. januára 2023 (Sarród, Maďarsko) prerokované, prijaté a odovzdané *Spoločné výročné správy z monitoringu prírodného prostredia za roky 2018 a 2019* a *Národné správy za rok 2020* a dňa 27. marca 2024 (Oponice, Slovensko) *Spoločné výročné správy za roky 2020, 2021* a v roku 2024 sa dohodlo aj prerokovanie národných správ za rok 2022. Strany tiež potvrdili, že si do 30. septembra 2024 vymenia údaje z monitorovania kvality povrchových a podzemných vôd za rok 2022 a 2023. *Národné ročné správy za rok 2022* strany vyhotovia do 31. decembra 2024 a za rok 2023 do 31. marca 2025. *Spoločná správa z monitorovania za rok 2022* bude prerokovaná a prijatá do 31. marca 2025 a za roky 2023 a 2024 do 31. marca 2026. Strany sa dohodli, že konzultácie na úrovni odborníkov, ktoré sa budú týkať návrhu optimalizácie monitoringu, schváleného v roku 2017, začnú v roku 2024.

Vodné dielo Gabčíkovo, foto B. Molnár

Vodné dielo Gabčíkovo, foto B. Molnár

SPOLOČNÉ HĽADANIE DOHODY

Dňa 28. marca 2024 sa v Oponiciach konalo 1. Slovensko-maďarské sympóziu o environmentálnych, vodohospodárskych a energetických aspektoch SVD G-N a vďaka tomu, že na maďarskej strane bol v marci vymenovaný vládny komisár pre spoluprácu so Slovenskom v oblasti energetickej infraštruktúry s kompetenciou pre rokovania o SVD G-N, sa uskutočnilo aj stretnutie splnomocnencov a užších vládnych delegácií Slovenskej a Maďarskej republiky.

Delegácie sa vzájomne informovali o aktuálnom stave a potvrdili, že aktuálne pozitívne vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom vnímajú ako príležitosť na hľadanie dohody s cieľom zosúladiť skutkový a právny stav a dosiahnuť čo najskoršie stiahnutie kauzy SVD G-N z listiny aktívnych prípadov Medzinárodného súdneho dvora v Haagu.

Obidve delegácie konštatovali, že sú postihnuté negatívnymi dopadmi energetickej krízy, a navrhli preto rokovania rozdeliť na vodohospodárske a energetické témy, pričom odporučili do vodohospodárskych tém zahrnúť aj protipovodňovú ochranu, plavbu a environmentálne témy, súvisiace s dotknutým úsekom Dunaja. Hlavne na úseku starého koryta Dunaja od Čunova po Sap je potrebné riešiť aj protipovodňovú ochranu a kapacitu koryta na prevedenie povodňových prietokov, taktiež rekreačnú a športovú plavbu, ako aj zlepšenie environmentálnych podmienok nielen v starom koryte, ale aj v ramenných sústavách na oboch stranách Dunaja. Obidve strany sa zaviazali zintenzívniť rokovania splnomocnencov a aj delegácií vlád.

V období od mája do septembra 2024 sa za účasti ministrov, vysokých predstaviteľov Ministerstva energetiky a MŽP, splnomocnencov vlád, zástupcov energetickej spoločnosti MVM a Vodohospodárskej výstavby, š. p., postupne uskutočnilo 7 bilaterálnych stretnutí na rôznych úrovniach. Obidve strany sa zhodli na tom, že je potrebné nájsť obojstranne prospešné riešenie, ktoré zaistí protipovodňovú ochranu a medzinárodnú aj rekreačnú a športovú plavbu, prispeje k zlepšeniu environmentálnych podmienok a zlepši aj energetické využitie hydropotenciálu Dunaja na Vodnej elektrárni Gabčíkovo. Intenzitu rokovaní chcú obidve strany udržať aj v najbližšom období, aby ministri Slovenska a Maďarska mohli v súvislosti so SVD G-N čo najskôr predložiť svojim vládam návrh na obojstranne prijateľné definitívne usporiadanie vzájomných vzťahov. Zúčastnené strany budú pre vzájomné usporiadanie vzťahov navrhovať spoločné riešenie vo všetkých vodohospodárskych otázkach.

O jednotlivých výstupoch rokovaní informuje MŽP pravidelne na svojej oficiálnej stránke, resp. formou tlačových správ a tlačových konferencií.

O výsledkoch medzivládnych rokovaní vypracuje vedúci delegácie a splnomocnenec ÚSV SVD-GN správu, ktorá bude predložená na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Zhodnotenie roka v novom Gabčíkovom sade

Ing. Marián Bocák,
Vodohospodárska výstavba, štátny podnik

Takmer 200 čerešní je od dnešného dňa súčasťou nového Gabčíkovho sadu pod vodnou elektrárnou s rovnomeným názvom. Posledné sadenice dokopy šiestich odrôd čerešní s postupným dozrievaním dnes symbolicky zasadil podpredseda vlády a minister životného prostredia Tomáš Taraba s generálnym riaditeľom štátneho podniku VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA Petrom Moldom. Viac ako 8000 tulipánov a ďalších cibulovín, včelie rodiny pribudnú na jar.

Pri príležitosti zrodu nového verejného priestranstva tu zároveň zhodnotili výsledky uplynulého roka vodohospodárov.

Gabčíkov sad nesie svoj názov po významnej osobnosti slovenských dejín, generálmajorovi Jozefovi Gabčíkovi. Človek, ktorý s ďalšími vlastencami zbavili svet jedného z najväčších zločincov 20. storočia, Heydricha. Tento čin znamenal veľký posun vo vnímaní udalostí svetovej vojny. Anglicko aj Francúzsko na základe preukázateľného odboja proti fašistom v protektoráte odvolalo podpisy pod predvojnovou Mníchovskou zmluvou, čo po vojne umožnilo vzniknúť Československej republike v pôvodných hraniciach. Zároveň tento hrdinský čin ukázal cestu odboja aj iným krajinám okupovanej Európy.

V súčasnosti je po ňom pomenovaná ulica v Bratislave, Žiline, Rajeckých Tepliciach a v Prahe neďaleko miesta atentátu. Jeho meno nesie vo svojom čestnom názve aj slovenský 5. pluk špeciálneho určenia v Žiline. Na jeho počesť sú aj bežecké preteky pomenované ako Memoriál Jozefa Gabčíka.

Mesto Gabčíkovo bolo premenované na jeho počesť v roku 1948. Jeho meno nesie aj Vodné dielo Gabčíkovo a od dnešného dňa aj tento čerešňový sad – Gabčíkov sad.

Sad bude spolu tvoriť 177 kusov rodiacich čerešní šiestich rôznych odrôd na podniku gizela 5 s postupným dozrievaním od konca mája do júla. Verejný priestor s miestami pre oddych doplnia tulipány, krokusy a botanické cesnaky v celkovom počte 8250 kusov a ozdobné trávy v počte 900 kusov.

ZVLÁDNUTÉ POVODNE

Negatívne zážitky, ktoré majú mnohí obyvatelia najmä západného Slovenska v pamäti po júnovej a septembrovej povodni, ukazujú silu vody ako živlu, ktorý je dobrý sluha, ale zlý pán. Povodniam, ktorým je ťažko predchádzať, no je možné ich dobre zvládnuť pri správnych a dostatočných opatreniach. A z vodohospodárskeho hľadiska zvládnuté boli. Obe povodňové situácie majú spoločné, že vďaka odborníkom sme prostredníctvom Vodného diela Gabčíkovo ochránili územie hlavného mesta a podunajskú nížinu pred povodňami, aké tu boli v minulosti. S opatrnosťou a súcitom voči

obyvateľom postihnutých veľkou vodou je možné povedať, že mali aj pozitívny vplyv pre štátny rozpočet.

Za mesiace jún a september, počas ktorých územie Slovenska zasiahli povodne, dosiahli príjmy za výrobu čistej elektrickej energie prostredníctvom Vodnej elektrárne Gabčíkovo viac ako 66 miliónov eur.

Získané finančné zdroje umožňujú tvorbu finančných rezerv na strategické projekty, ako je inovácia a modernizácia Vodnej elektrárne v Gabčíkove, odstraňovanie sedimentov či investície do protipovodňovej ochrany, ktoré boli v minulých rokoch zanedbané. Zároveň sa v podniku pod vedením Petra Moldu efektívnym hospodárením a optimalizáciou procesov predpokladá v tomto roku úspora nákladov o 11 %, čo umožní ďalší rozvoj štátneho majetku a pomoc občanom.

Zvýšene tržby, a to nielen z povodňových stavov za výrobu elektrickej energie, ktorá mimochodom tvorí približne 10 % celkovo vyrobenej elektrickej energie u nás, ale aj jej následný predaj, znamenajú vyšší príjem do štátneho rozpočtu.

VÝZNAMNÝ KROK K MODERNIZÁCII VODNEJ ELEKTRÁRNE

Podpredseda vlády a minister životného prostredia SR Tomáš Taraba oznámili koncom novembra spoločne s generálnym riaditeľom štátneho podniku VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, štátny podnik, Petrom Moldom a veľvyslancom Talianskej republiky na Slovensku Gianclementom De Felice vífaza medzinárodného tendra na nákup portálových žeriavov pre Vodnú elektrárňu Gabčíkovo. Dodávateľom dvoch 275-tonových žeriavov bude talianska spoločnosť s medzinárodnými skúsenosťami. Medzinárodný tender vyhlásil podnik v júli tohto roku. Zároveň zástupca spoločnosti podpísal zmluvu s generálnym riaditeľom štátneho podniku priamo na Vodnom diele Gabčíkovo, kde budú nové žeriavy po 35 rokoch umiestnené. Na návrh, výrobu a dodanie žeriavov bude mať vífaz verejného obstarávania 25 mesiacov.

VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, štátny podnik, ako prevádzkovateľ VE Gabčíkovo si uvedomuje, že pred začatím obnovy vodnej elektrárne je nevyhnutné realizovať aj obnovu zdvíhačích zariadení, ktoré musia bezpečne a spoľahlivo pracovať počas realizácie inovácie a modernizácie zariadení a technológií VE Gabčíkovo a s cieľom dosiahnuť celkovú životnosť žeriavov minimálne ďalších 40 rokov. Preto je oprávnené hovoriť o historickom kroku, nevyhnutnom pre spustenie inovácie a modernizácie najväčšej vodnej elektrárne na Slovensku, ktorá bezpečne a spoľahlivo zabezpečuje

výrobu elektriny z najväčšieho obnoviteľného zdroja. Počas realizácie týchto prác bude potrebné manipulovať s bremenami o hmotnosti stoviek ton s presnosťou na milimeter

Nové žeriavy obstaral na 4. pokus podnik o 2 milióny eur lacnejšie, než pôvodne predpokladal, keďže predpokladaná hodnota zákazky bola vyše 14,6 milióna eur bez DPH, pričom predložená ponuka na dodanie dvoch nových žeriavov s nosnosťou 275 ton predstavovala 12,59 milióna eur bez DPH. Nové žeriavy okrem toho nájdú oproti tým súčasným aj širšie uplatnenie, a to vďaka novým funkciám, ktorými doterajšie žeriavy nedisponovali.

PREVÁDZKA ŠTÁTNEJ KOMPY

Len 3 dni po podpise zmluvy na nového dodávateľa portálových žeriavov, a to 1. decembra podpredseda vlády a minister životného prostredia SR Tomáš Taraba spolu s generálnym riaditeľom VODOHOSPODÁRSKEJ VÝSTAVBY, š. p., Petrom Moldom a generálnym riaditeľom SLOVENSKÉHO VODOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU, š. p., Jozefom Moravčíkom o piatej hodine ráno po prvýkrát spoločne vyplávali na kompe vo vlastníctve štátu z prístavu vo Vojke nad Dunajom do obce Kyselica, ktorá štátu ušetrí viac ako 6 miliónov eur. Štátna kompa, ktorá viac ako dva roky stála bez povšimnutia a využitia v prístave. Efektívnu a hospodárnu prevádzku kompy pre VODOHOSPODÁRSKU VÝSTAVBU zabezpečuje SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, ktorý uspel v transparentnej verejnej súťaži s ponukou za 7,3 milióna eur na 6 rokov.

HISTORICKY ÚSPEŠNÝ ROK

Tento rok bude z obchodného hľadiska druhým najúspešnejším rokom po roku 2023 v histórii podniku. Generálny riaditeľ podniku VV, š. p., Peter Molda očakáva celkové tržby viac ako 330 miliónov eur, ktoré predstavujú prekročenie pôvodného plánu o 71 miliónov eur a naplnenie plánu na 127%.

Bezpochyby priaznivý vplyv na tržby mali najmä zvýšené prietoky a tým aj dodávka elektriny z vodných elektrární v Gabčíkove a Žiline. Aktuálny vývoj naznačuje dosiahnutie dodávky v tomto roku na úrovni vyše 2,7 milióna MWh, čo je najlepšia hodnota od roku 2013.

V tomto roku podnik VV, š. p., odvedie do štátneho rozpočtu spolu približne 230 miliónov eur. Suma zahŕňa výšku osobitného odvodu zo zisku, schváleného vládou v roku 2022 na tri roky vopred, predpoklad dane z príjmov, odvod z podnikania v regulovaných odvetviach a mesačné platby DPH. Okrem toho významným spôsobom vo forme daru zo zisku stabilizovala finančnú situáciu v sesterskej organizácii SVP, š. p.

Zároveň v tomto roku vytvoril podnik po úplnom vyrovnaní straty minulých rokov fond zo zisku na financovanie strategickej investície Inovácia a modernizácia VE Gabčíkovo, do ktorého bolo za minuloročný zisk, so súhlasom MŽP SR, prevedených 58 miliónov eur, pričom v navýšovaní fondu plánujeme pokračovať aj v ďalších rokoch.

Významné platby štátu predpokladá VV, š. p., aj v budúcom roku, a to v celkovej sume 135 miliónov eur, čo tvorí v čase konsolidačných opatrení nemalý podiel na príjmoch pre štát.

Pohľad na stupeň Čunovo, foto B. Molnár

